

Till statsrådet Britta Lejon

Regeringskansliet beslöt den 12 mars 1998 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att ta fram en ny reglering av den officiella statistiken.

Som ordförande i arbetsgruppen förordnades chefsjuristen Per Samuelson och som övriga ledamöter kammarrättsassessorerna Roger Petersson, Birgitta Pettersson och Rickard Sahlsten, den senare också som sekreterare. Roger Petersson har senare entledigats. Arbetsgruppen, som inledde sitt arbete under samma månad, har antagit namnet Statistikregelgruppen.

Delrapporten Översyn av vissa statistikregler, som behandlar några frågor i direktiven som skulle prioriteras, överlämnades till regeringen den 20 april 1998. En ytterligare delrapport om bl.a. ett yrkesregister för statistiska ändamål lämnades den 3 juni 1999.

Statistikregelgruppen har den 21 december 1999 till regeringen överlämnat promemorian Statistikens regler (Ds 1999:75), som utgör den avslutande redovisningen av huvuduppdraget.

Regeringskansliet uppdrog den 28 maj 1999 åt Statistikregelgruppen att även lämna förslag till den författningsreglering som behövs för registerbaserade folk- och bostadsräkningar. För dessa arbetsuppgifter utökades arbetsgruppen med projektledaren vid Statistiska centralbyrån Åke Bruhn, departementssekreterarna i Regeringskansliet Kjell Ellström, Agne Pettersson och Roland Svahn, avdelningsdirektören vid Lantmäteriverket Margareta Lindquist, utredaren vid Svenska Kommunförbundet Carl-Göran Sjögren samt folkbokföringsjuristen vid Riksskatteverket Lars Tegenfeldt. Arbetet skulle i denna del vara avslutat senast den 1 mars 2000.

Arbetsgruppen får härmed överlämna sin promemoria En ny FoB-lag (Ds 2000:17).

Uppdraget är därmed avslutat.

Stockholm i mars 2000

Per Samuelson

/Rickard Sahlsten

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	9
Författningsförslag	11
1 Bakgrund	31
1.1 Uppdraget.....	31
1.2 Folk- och bostadsräkning	31
1.3 Berörda författningar	32
2 Registerbaserad FoB	35
2.1 Principbeslut år 1995.....	35
2.2 Provverksamhet och fortsatt beredning	38
2.2.1 Provverksamheten.....	38
2.2.2 Arbetsgruppen FÖRFOB	39
2.2.3 Regeringens ställningstagande.....	40
3 Uppgifter om lägenheter	41
3.1 Personuppgiftsansvar	41
3.1.1 Det framtida ansvaret för fastighetsdatasystemet	43
3.1.2 Överväganden.....	44
3.2 Registerinnehåll	45
3.2.1 Variabler som bör utgå	45
3.2.2 Variabler med fångst- eller ajourhållningsproblem	47
3.2.3 Kommunal ajourföring av vissa uppgifter	49
3.3 Uppgifter från FoB 90	51
3.3.1 Problembeskrivning	52
3.3.2 Överväganden.....	53
3.4 Fastighetsägarnas uppgiftsskyldighet.....	55
3.4.1 Gällande regler	55

3.4.2	Utformningen av uppgiftsplikten	56
3.4.3	Den framtida ajourföringen	56
3.5	Adressättning	57
3.5.1	Givna utgångspunkter	57
3.5.2	Basadressregisterprojektet	59
3.5.3	Kvalitetskontroll	60
3.5.4	Återstående adressättning	60
3.5.5	Alternativa adresser	63
3.6	Lägenhetsnummer	64
3.6.1	Gällande regler	54
3.6.2	Stabila lägenhetsnummer	65
3.7	Uppbyggnad på riksnivå	66
3.7.1	Uppbyggnaden av lägenhetsregistret	68
3.7.2	Vilka bostäder som bör ingå i uppläggningsen	72
3.7.3	Författningsreglering	72
3.8	Ajourhållning av lägenhetsregistret	73
4	Folkbokföring på lägenhet	75
4.1	Provverksamheten	75
4.1.1	Inflyttande som inte uppgett lägenhetsnummer	75
4.1.2	Utredning av lägenhetsnummer vid flyttning	76
4.2	Kända lägenhetsnummer	77
5	Genomförande av FoB	79
5.1	Tidsplan	79
5.2	Statistisk bearbetning	81
5.3	Författningsreglering	82
6	Konsekvenser av förslagen	85
7	Författningskommentar	87
7.1	Lag om folk- och bostadsräkning	87
7.2	Lag om lägenhetsregister	90
7.3	Lag om uppläggnings av lägenhetsregister m.m.	94
Bilagor		
Bilaga 1	Direktiven	99
Bilaga 2	Folk- och bostadsräkningar – en historisk översikt	101
Bilaga 3	Internationell utblick	109
Bilaga 4	Gällande författningar	119

Sammanfattning

Statistikregelgruppen föreslår en generell lag om folk- och bostadsräkning. Enligt denna skall folk- och bostadsräkning vara registerbaserad och få genomföras högst vart femte år. Förslaget innebär vidare att en kompletterande förordning utfärdas varje gång en folk- och bostadsräkning skall genomföras. Första gången beräknas bli år 2005.

Lagförslaget har utformats på basis av tidigare författningsreglering av traditionella folk- och bostadsräkningar och innehåller bestämmelser som skall trygga skyddet för enskildas personliga integritet. I detta syfte har bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204) överförts till lagen.

Registerbaserad folk- och bostadsräkning (FoB) utförs genom samarbetning av uppgifter om enskilda och hushåll från olika register. I flerbostadshus skall varje lägenhet förses med ett unikt nummer som registreras i ett lägenhetsregister och bildar underlag för folkbokföring på lägenhet. Lägenhetsnumren skall vara informationsbärande enligt en standard som fastställs av regeringen. De skall också vara stabila över tiden. Boende skall få kännedom om sitt lägenhetsnummer genom skriftlig information från fastighetsägaren. Lägenhetsnumren skall även anslås på väl synlig plats i huset.

En fastighetsägare skall lämna de uppgifter som behövs för att fastställa lägenhetsnummer samt andra uppgifter som hör till byggnaden och som inte kan hämtas från något befintligt register.

Lägenhetsregisterlagen (1995:1537), som nu endast gäller i de områden där en provverksamhet har genomförts, har reviderats med hänsyn till erfarenheterna från provet och föreslås bli ersatt av en ny lag. Den nya lagen bygger på personuppgiftslagen. Lantmäteriverket skall vara personuppgiftsansvarig för registret. Till lagen knyts en förordning med detaljerade föreskrifter.

En förutsättning för lägenhetsregistret är att kommunerna fastställer belägenhetsadresser i erforderlig omfattning. Detta skall vara genomfört i samtliga kommuner senast den 30 juni 2002. Regeringen fastställer en tidsplan för uppläggningsen i hela landet.

De bestämmelser som behövs för uppläggningsen av lägenhetsregistret införs i en särskild lag om uppläggningsen av lägenhetsregister m.m. samt i en till lagen anslutande förordning.

Summary

The commission proposes a general law for the Population and Housing Census. According to the proposal, the Population and Housing Census will be based on registers and will be implemented not more than once every five years. In addition, the proposal requires that a supplementary ordinance shall be issued every time a Population and Housing Census is implemented. The first implementation is estimated for the year 2005.

The legislative proposal has been formulated on the basis of earlier constitutional regulations of traditional Population and Housing Censuses. It contains regulations that ensure the protection of individual integrity. Provisions of the Personal Data Act (1998:204) have been incorporated into the law proposal.

Register-based Population and Housing Censuses (FoB) are carried out by a co-ordinated processing of information on individuals and households obtained from different registers. Information about all dwellings will initially be collected both from property owners and from administrative records and registered in a nation wide dwelling register. For individuals living in multi-dwelling buildings, each flat is assigned a unique number. The flat numbers will include information in accordance with a standard set by the central government. They will also be stable over time. Residents will be informed of about their flat number in writing from their landlord. In addition, the flat numbers will be posted in a conspicuous site in the building.

The owner of the property shall provide required information to establish the flat number as well as other information about the dwellings not available in existing registers.

The Dwelling Register Act, which applies only in to those areas where pilot projects have been carried out, has been revised in consideration of the experiences from these projects. It is proposed that a new law should replace this act. The new law will be based on the Personal Data Act. An ordinance with detailed regulations will be added to the law.

A precondition for the dwelling register is that the municipality establishes location addresses in the required amount. All municipalities shall have implemented this by 30 June 2002 at the latest. The central

government will set a schedule for establishing this throughout the country.

The required provisions for establishing a dwelling register will be incorporated in a special law as well as in a supplementary ordinance to the law.

Författningsförslag

1 Förslag till Lag om folk- och bostadsräkning

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § För framställning av statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information skall folk- och bostadsräkning genomföras högst vart femte år.

2 § Folk- och bostadsräkning genomförs av Statistiska centralbyrån.

Regeringen föreskriver när de personliga uppgifter och fastighetsuppgifter som avses i 5 och 6 §§ skall behandlas samt vilken tidsrymd eller tidpunkt som uppgifterna skall avse.

Centralbyrån är personuppgiftsansvarig för behandlingen.

3 § Denna lag gäller i stället för personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter för det ändamål som anges i 1 §.

Beteckningar som förekommer i personuppgiftslagen har motsvarande betydelse vid tillämpningen av denna lag.

4 § Behandling av personuppgifter enligt denna lag får ske endast för det ändamål som anges i 1 §.

Folk- och bostadsräkning skall genomföras med beaktande av skyddet för enskildas personliga integritet.

Bestämmelser om förbud att lämna ut allmänna handlingar finns i sekretesslagen (1980:100).

Uppgifter som får behandlas

Personliga uppgifter

5 § Behandling får ske av följande slag av uppgifter

- personnummer,
- adress,
- folkbokföringsfastighet/-lägenhet,
- civilstånd,
- medborgarskap,
- födelse- och invandringsår,
- utbildning,
- yrke,
- inkomst,
- sysselsättning,
- näringsgren och sektortillhörighet,
- arbetsställe.

Regeringen föreskriver från vilka register uppgifterna får hämtas in.

Lägenhetsuppgifter m.m.

6 § I fråga om uppgifter om fastigheter med byggnader med en eller flera bostadslägenheter, får uppgifter om bostadslägenhet samt uppgifter hänförliga till entré, byggnad, ägare och fastighet enligt 5 § lagen (2001:000) om lägenhetsregister behandlas.

Information

7 § I samband med att folk- och bostadsräkning genomförs skall Statistiska centralbyrån lämna allmänheten information om

1. ändamålet med folk- och bostadsräkningen,
2. att Statistiska centralbyrån är personuppgiftsansvarig,
3. sådant som den registrerade behöver veta för att ta till vara sina rättigheter.

8 § Statistiska centralbyrån skall till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår gratis lämna besked om huruvida personuppgifter om denne behandlas eller inte. Behandlas sådana uppgifter skall skriftlig information lämnas också om

1. dessa uppgifter,
2. varifrån uppgifterna har hämtats,
3. ändamålen med behandlingen,
4. till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut.

En ansökan enligt första stycket skall göras skriftligen hos Statistiska centralbyrån och vara egenhändigt undertecknad. Information enligt första stycket skall lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får denna tid utsträckas till högst fyra månader.

Rättelse

9 § Statistiska centralbyrån skall på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Om uppgifterna har lämnas ut till någon annan, skall Statistiska centralbyrån också underrätta denne om åtgärden enligt första stycket, om den registrerade begär det eller om mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse.

Tillsyn och säkerhet

10 § Ett personuppgiftsbiträde och den eller de personer som arbetar under bitrådets eller Statistiska centralbyråns ledning får behandla personuppgifter bara i enlighet med instruktioner från centralbyrån.

Det skall finnas ett skriftligt avtal om personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter för Statistiska centralbyråns räkning. I det avtalet skall det särskilt föreskrivas att personuppgiftsbitrådet får behandla personuppgifterna bara i enlighet med instruktioner från centralbyrån och att personuppgiftsbitrådet är skyldigt att vidta de åtgärder som avses i 11 § första stycket.

11 § Statistiska centralbyrån skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Genom dessa åtgärder skall en säkerhetsnivå uppnås som är tillräcklig med beaktande av

1. de tekniska möjligheterna,
2. kostnaderna för åtgärderna,

3. de särskilda riskerna med behandlingen,

4. personuppgifternas känslighet.

När Statistiska centralbyrån anlitar ett personuppgiftsbiträde, skall centralbyrån förvissa sig om att personuppgiftsbiträdet kan genomföra de säkerhetsåtgärder som måste vidtas och se till att personuppgiftsbiträdet vidtar dessa.

12 § Tillsynsmyndigheten enligt personuppgiftslagen (1998:204) får i enskilda fall besluta om vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas enligt 11 §.

Överklagande

13 § Beslut enligt 8 och 9 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Skadestånd

14 § Statistiska centralbyrån skall ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med denna lag har orsakat.

Ersättningskyldigheten kan jämkas i den utsträckning det är skäligt, om centralbyrån visar att felet inte berodde på myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

2 Förslag till Lag om lägenhetsregister

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 3 § skall ett rikstäckande lägenhetsregister föras.

Definitioner

2 § I denna lag avses med

– *bostadslägenhet*: lägenhet som används som bostad eller som helt eller till en inte oväsentlig del är avsedd att användas som bostad,

– *fastighetsägare*: ägare till fastighet eller byggnad.

Beteckningar som förekommer i personuppgiftslagen (1998:204) har motsvarande betydelse vid tillämpningen av denna lag.

Registerändamål

3 § Uppgifterna i lägenhetsregistret får behandlas för

1. folkbokföring,
2. framställning av statistik,
3. planering, uppföljning och utvärdering av bostadslägenheter och byggande,
4. fastighetsförvaltning eller annan liknande verksamhet, eller
5. aktualisering, komplettering eller rättning av bostadsanknuten information som finns i förvaltningsregister eller liknande register.

Uppgifter som hämtas från registret för folk- och bostadsräkningen år 1990 enligt 6 § får inte behandlas för ändamål som avses i första stycket 1, 4 och 5.

Personuppgiftsansvar

4 § Lantmäteriverket är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för lägenhetsregistret.

Registerinnehåll

5 § Lägenhetsregistret skall innehålla uppgifter om bostadslägenhet samt uppgifter hänförliga till entré, byggnad, ägare och fastighet enligt vad som anges nedan.

A Bostadslägenhet

1. Lägenhetsnummer
2. Antal rum
3. Kökstyp
4. Bostadsarea
5. Våningsplan
6. Slag av lägenhet

B Entré

1. Belägenhetsadress
2. Postnummer och postort
3. Hiss

C Byggnad

1. Byggnadsnummer
2. Slag av byggnad
3. Typkod
4. Värmesystem
5. Åldersuppgifter

D Ägare

1. Juridisk form

E Fastighet

1. Fastighetsbeteckning
2. Län

Regeringen eller den myndighet regeringen föreskriver meddelar närmare föreskrifter om innehållet i registret.

6 § De uppgifter i lägenhetsregistret som inte hämtas in med stöd av andra bestämmelser i denna lag får hämtas från register som förs med stöd av lagen (2000:000) om fastighetsregister och från registret för folk- och bostadsräkningen 1990.

Kommunens skyldigheter

7 § För varje entré enligt 5 § B skall kommunen fastställa en belägenhetsadress (B 1).

8 § Om det finns mer än en bostadslägenhet med samma belägenhetsadress, skall kommunen fastställa ett lägenhetsnummer för varje lägenhet enligt fastställd standard. Byte till lägenhetsnummer som avviker från denna standard får inte ske.

Fastighetsägaren skall omgående underrättas om beslut som avser lägenhetsnummer.

9 § Kommunen skall registrera de uppgifter i lägenhetsregistret som avses i 7 och 8 §§ samt löpande föra in ändringar och kompletteringar av de uppgifter som avses i 5 § A 1–6, B 1 och 3 samt C 1–2 och 4–5.

Fastighetsägarens skyldigheter

10 § Fastighetsägaren skall lämna de uppgifter som kommunen behöver för att fastställa lägenhetsnummer enligt 8 § samt de uppgifter som avses i 9 §.

11 § Fastighetsägaren skall omgående skriftligen informera de boende om fastställda lägenhetsnummer och om förändringar av dessa.

Fastighetsägaren är skyldig att anslå lägenhetsnumren på väl synlig plats i huset.

Utlämnande

12 § Uppgifter i lägenhetsregistret får lämnas ut på upptagning för automatiserad behandling till den kommun som uppgifterna avser. Regeringen får medge att uppgifter i lägenhetsregistret lämnas ut på upptagning för automatiserad behandling även till annan. Uppgifter får endast lämnas ut för ändamål som anges i 3 §.

13 § Regeringen får medge direktåtkomst till uppgifter i lägenhetsregistret. Sådan åtkomst får medges endast för ändamål som anges i 3 § 1–3.

Urval och bearbetningar

14 § Vid urval och bearbetningar av uppgifter i lägenhetsregistret som kommunen eller Lantmäteriverket gör, får uppgifter om namn eller personnummer inte ingå i behandlingen utan stöd i lag.

Tvångsmedel

15 § Om fastighetsägaren inte fullgör sina skyldigheter enligt 10 eller 11 §§ får kommunen förelägga denne att fullgöra sin skyldigheter.

Har ett föreläggande enligt första stycket meddelats viss fastighetsägare och övergår äganderätten till fastigheten eller byggnaden till annan, gäller föreläggandet i stället mot denne.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite om det finns anledning att anta att det annars inte följs.

Överklagande

16 § Beslut som meddelats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Beslut om lägenhetsnummer och om vite får inte överklagas.

Skadestånd

17 § Om personuppgifter i lägenhetsregistret har behandlats i strid med 3 eller 12–14 §§ denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, tillämpas 13 § lagen (2000:000) om fastighetsregister.

Rättelse

18 § I fråga om rättelse av personuppgift i lägenhetsregistret tillämpas 14 § lagen (2000:000) om fastighetsregister.

Övrigt

19 § Användningen av lägenhetsregistret får vara avgiftsbelagd. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter.

20 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då lagen (1995:1537) om lägenhetsregister skall upphöra att gälla.

2. Vad som sägs i 8 § skall gälla först när uppläggningsen av lägenhetsregistret är klar enligt lagen (2001:000) om uppläggningsen av lägenhetsregister.

3 Förslag till Lag om uppläggningsregister m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde m.m.

1 § Denna lag gäller uppläggningsregister enligt lagen (2001:000) om lägenhetsregister, införande av folkbokföring på lägenhet samt kvalitetssäkring (uppläggningsregister).

Behandling av personuppgifter

2 § En myndighet som deltar i uppläggningsregister får behandla personuppgifter enligt personuppgiftslagen (1998:204) för de ändamål som avses i 1 §.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om behandlingen.

3 § En myndighet är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling som myndigheten utför.

Information

4 § En myndighet som behandlar personuppgifter enligt 2 § skall se till att den som uppgifterna avser på lämpligt sätt informeras om uppläggningsregister och om registret. Informationen skall omfatta ändamålet med uppläggningsregister och vilka uppgifter behandlingen avser.

Fastställande av lägenhetsnummer

5 § Lägenhetsnummer enligt 8 § lagen (2001:000) om lägenhetsregister skall under uppläggningsregister fastställas av Lantmäteriverket i stället för av kommunen.

Fastställande av adresser

6 § Belägenhetsadresser enligt 5 § B 1 och 7 § lagen (2001:000) om lägenhetsregister skall finnas i samtliga kommuner senast den 30 juni 2002.

Regeringen får föreskriva när adressättningen i en viss kommun skall vara slutförd.

Om det föreligger synnerliga skäl får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer medge undantag från skyldigheten i 7 § lagen (2001:000) om lägenhetsregister. I sådant fall får i stället en adress från ett lokalt folkbokföringsregister eller annan källa registreras.

Fastighetsägarens skyldigheter

7 § Fastighetsägaren skall under uppläggningslämningen lämna de uppgifter till Lantmäteriverket som behövs för att fastställa lägenhetsnummer enligt 5 § samt de uppgifter som avses i 5 § andra stycket A 1–6, B 3 samt C 4–5 lagen (2001:000) om lägenhetsregister. Regeringen får meddela närmare föreskrifter om uppgiftslämnandet.

Bestämmelser om fastighetsägarens skyldigheter beträffande lägenhetsnummer finns i 11 § lagen om lägenhetsregister.

Utlämnande

8 § Personuppgifter som behandlas med stöd av denna lag får för de ändamål som avses i 1 § lämnas ut genom direktåtkomst eller på upptagning för automatiserad behandling till de myndigheter som deltar i uppläggningslämningen och till den kommun uppgifterna avser.

Tvångsmedel

9 § Om fastighetsägaren inte fullgör sin skyldighet enligt 7 § får Lantmäteriverket förelägga denne att fullgöra sin skyldighet.

Har ett föreläggande enligt första stycket meddelats viss fastighetsägare och övergår äganderätten till fastigheten eller byggnaden till annan, gäller föreläggandet i stället mot denne.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite om det finns anledning att anta att det annars inte följs.

10 § Frågor om att döma ut vite som har förelagts enligt 9 § tredje stycket prövas av den länsrätt inom vars domkrets uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Överklagande

11 § Beslut som meddelats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Beslut om vite får inte överklagas.

Skadestånd

12 § Om personuppgifter under uppläggningsen har behandlats i strid med 2 eller 8 § denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, tillämpas 48 § personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om personuppgift som hämtats från register som förs med stöd av lagen (2000:000) om fastighetsregister, tillämpas i stället 13 § den lagen.

Rättelse

13 § I fråga om rättelse av personuppgift tillämpas 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om personuppgift som hämtats från register som förs med stöd av lagen (2000:000) om fastighetsregister, tillämpas i stället 14 § den lagen.

Gallring

14 § De personuppgifter som behandlas enligt denna lag och som använts enbart för uppläggningsen skall gallras senast när uppgifterna inte längre behövs för de ändamål som anges i 1 §.

Övrigt

15 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter skall upphöra att gälla.

4 Förslag till Förordning om lägenhetsregister

Härigenom föreskrivs följande

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller föreskrifter om lägenhetsregister enligt lagen (2001:000) om lägenhetsregister.

Definitioner

2 § Beteckningar som också förekommer i lagen (2001:000) om lägenhetsregister har motsvarande betydelse vid tillämpningen av denna förordning.

Registerinnehåll

3 § Lägenhetsregistrets innehåll framgår av bilagan.

Lägenhetsnummer

4 § Lägenhetsnummer enligt 8 § lagen (2001:000) om lägenhetsregister skall vara unikt för varje lägenhet inom en entré. Numret skall bestå av högst fyra tecken.

Utlämnande m.m.

5 § Uppgifter i lägenhetsregistret får lämnas ut till Riksskatteverket på upptagning för automatiserad behandling för ändamål som avses i 3 § 1 lagen (2001:000) om lägenhetsregister.

6 § Uppgifter i lägenhetsregistret får lämnas ut till fastighetens ägare eller dennes ombud på upptagning för automatiserad behandling för ändamål som avses i 3 § 4 och 5 lagen (2001:000) om lägenhetsregister.

7 § En kommun får ha direktåtkomst till de uppgifter i lägenhetsregistret som är hänförliga till kommunen.

8 § Lantmäteriverket meddelar närmare föreskrifter om avgifter.

Övrigt

9 § Lantmäteriverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001, då förordningen (1996:435) om lägenhetsregister skall upphöra att gälla.

*Bilaga***Innehållet i lägenhetsregistret****A Bostadslägenhet**

1. Lägenhetsnummer
Avser beskrivning av den enhetliga standard som skall fastställas.
2. Antal rum
Avser antal rum utom kök.
3. Kökstyp
Avser förekomst av
 - a) kök,
 - b) kokvrå,
 - c) kokskåp,
 - d) gemensamt kök, eller att
 - e) kokmöjlighet saknas.
4. Bostadsarea
Avser bostadsarea enligt svensk standard SS 021051.
5. Våningsplan
Avser flerbostadshus.
6. Slag av lägenhet
Avser markering att
 - a) bostadslägenheten är avsedd som
– bostad för äldre/funktionshindrade,
eller
– bostad för studerande,
samt om sådan bostadslägenhet är en gruppbofastad,
 - b) bostadslägenheten utnyttjas som lokal.

B Entré

1. Belägenhetsadress
Avser
 - a) adress i adressdelen i fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister, eller
 - b) alternativ adress som är:
– folkbokföringsadress, eller
– annan adress.

-
2. Postnummer och postort	Avser postnummer och postort i adressdelen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister.
3. Hiss	Avser förekomst av hiss i trappuppgång.
C Byggnad	
1. Byggnadsnummer	Avser byggnadsnummer i byggnadsdelen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister.
2. Slag av byggnad	Avser a) småhus med en bostadslägenhet som är – friliggande,– radhus, eller– kedjehus,b) småhus med två bostadslägenheter som är – friliggande,– radhus, eller– kedjehus,c) småhus med flera bostadslägenheter,d) småhus med blandad användning,e) övriga hus med huvudsakligen – bostäder, eller– lokaler,f) övriga hus med blandad användning.
3. Typkod	Avser typkod i taxeringsuppgiftsdelen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister.

-
4. Värmesystem
- Avser byggnadens uppvärmningssystem med
- a) panna för
 - el,
 - olja,
 - fasta bränslen, eller
 - gas,
 - b) annan uppvärmning genom
 - värmepump,
 - direktverkande el,
 - luftburen el,
 - fjärrvärme,
 - annan panncentral, eller
 - annat.
5. Åldersuppgifter
- Avser
- a) nybyggnadsår,
 - b) ombyggnadsår,
 - c) värdeår från taxeringsuppgiftsdelen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister, samt
 - d) byggnadsperiod från folk- och bostadsräkningen 1990.
- D Ägare**
1. Juridisk form
- Avser kod för juridisk form i inskrivningsdelen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister.
- E Fastighet**
1. Fastighetsbeteckning
- Avser fastighetsbeteckningen i allmänna delen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister.
2. Län
- Avser länskod i allmänna delen av fastighetsregistret enligt lagen (2000:000) om fastighetsregister.

5 Förslag till Förordning om uppläggning av lägenhetsregister m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller föreskrifter om uppläggningslagen (2001:000) om uppläggning av lägenhetsregister m.m.

Uppgifter som får behandlas

2 § Personuppgifter får hämtas från andra register och behandlas enligt vad som framgår av bilagan.

3 § Lantmäteriverket får om det föreligger synnerliga skäl medge undantag från skyldigheten i 6 § lagen (2001:000) om uppläggning av lägenhetsregister m.m.

4 § När adressättningen skall vara slutförd i en viss kommun framgår av bilagan. (Bilagan utformas vid den fortsatta beredningen).

Övrigt

5 § Lantmäteriverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001, då förordningen (1996:434) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter skall upphöra att gälla.

*Bilaga***Behandling av personuppgifter för uppläggningsregister och införande av folkbokföring på lägenhet****1. Lantmäteriverket***Inhämtande av uppgifter*

För uppläggningsregister får personuppgifter hämtas från

- fastighetsregistret vid Lantmäteriverket,
- register som förs av fastighetsägare eller dennes ombud,
- lokalt folkbokföringsregister vid skattemyndighet,
- register över folk- och bostadsräkningen år 1990,
- register över bostadsstatistik vid Statistiska centralbyrån (SCB).

2. Riksskatteverket och skattemyndigheten*Inhämtande av uppgifter*

För uppläggningsregister får personuppgifter hämtas från

- lägenhetsregistret vid Lantmäteriverket,
- register som förs av fastighetsägare eller dennes ombud,
- lokalt folkbokföringsregister vid skattemyndighet.

3. Statistiska centralbyrån*Inhämtande av uppgifter*

För uppläggningsregister får personuppgifter hämtas från

- lägenhetsregistret vid Lantmäteriverket,
- registret över totalbefolkningen vid SCB,
- registret för folk- och bostadsräkningen år 1990,
- sysselsättningsregistret vid SCB,
- yrkesregistret vid SCB,
- inkomst- och förmögenhetsregistret vid SCB,
- registret över befolkningens utbildning vid SCB,
- geografidatabasen vid SCB,
- nybyggnadsregistret vid SCB,
- registret över ombyggnadsstatistik för flerbostadshus vid SCB,

- register över intäkts- och kostnadsundersökningen för flerbostadshus vid SCB,
- register över bostads- och hyresundersökningen vid SCB,
- register över energistatistik för småhus, flerbostadshus och lokaler vid SCB,
- register över urvalsbaserad evalveringsundersökning vid SCB,
- registret över rivning av flerbostadshus vid SCB,
- fastighetstaxeringsregistret vid SCB.

1 Bakgrund

1.1 Uppdraget

Statistikregelgruppens uppdrag (se direktiven i *bilaga 1*) har bestått i att ta fram förslag till den författningsreglering som krävs för att genomföra *registerbaserad* folk- och bostadsräkning. Det förutsätter bl.a. uppbyggnad i hela landet av ett lägenhetsregister och folkbokföring på lägenhet, vilket också skall regleras.

1.2 Folk- och bostadsräkning

Folk- och bostadsräkning är av gammal tradition i vårt land. Den historiska utvecklingen beskrivs i *bilaga 2*. Hittills har folk- och bostadsräkning genomförts med frågeblanketter till personer över 15 år och fastighetsägare samt genom utnyttjande av befintliga administrativa och statistiska register. Folk- och bostadsräkning genomfördes senast 1990.

Folk- och bostadsräkning (FoB) karakteriseras av att man vid en viss tidpunkt samlar in en bred mängd totalräknade uppgifter om hela befolkningen. Styrkan och nyttan av FoB är att man får en bred genomlysning av många olika företeelser i samhället vid en och samma tidpunkt. Dessutom genomförs oftast liknande insamlingar av uppgifter i flera länder för att göra det möjligt med internationella jämförelser. För att harmonisera ländernas räkningar och åstadkomma dessa jämförelser publicerar FN/ECE respektive EU/Eurostat olika rekommendationer (jfr FN/ECE: Recommendations for the 2000 censuses of population and housing in the ECE region, UN/ECE: Statistical standards and studies 1998, No. 49, och EU/Eurostat: Guidelines and table programme for the Community programme of population and housing censuses in 2001, Eurostat, Methods and nomenclatures, 1999 edition, Theme 3). En internationell utblick på området ges i *bilaga 3*.

Den breda studie som FoB innebär ger upphov till mer detaljerade studier, som görs i speciella urvalsundersökningar. FoB kan då utgöra urvalsram för dessa djupstudier. Den statistik som tas fram med uppgifter från FoB skall i första hand ge underlag för planering och beslut hos riksdag och regering samt statliga och kommunala myndigheter. Statistisk bearbetning beskrivs i avsnittet 5.2.

Olika metoder kan användas för uppgiftsinsamlingen, från rena intervjuundersökningar till sammanställningar av befintliga administrativa och statistiska register. Utvecklingen i Sverige har sedan FoB 1970 varit inriktad mot att hämta fler uppgifter från register och därmed färre uppgifter genom enkäter till allmänhet och fastighets-ägare.

1.3 Berörda författningar

Lagen (1995:1537) om lägenhetsregister (*lägenhetsregisterlagen*) innehåller bestämmelser om ändamål och innehåll för lägenhetsregistret, uppgiftsskyldighet för fastighetsägare samt om fastställande av adress och lägenhetsbeteckning. Lagen trädde i kraft i fråga om Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun den 1 januari 1996 och i övrigt den dag som regeringen bestämmer. Den har aldrig satts i kraft utanför provområdena.

Förordningen (1996:435) om lägenhetsregister (*lägenhetsregisterförordningen*) innehåller vissa kompletterande föreskrifter om främst registerinnehållet, som specificeras på variabelnivå. Förordningen trädde i kraft den 15 juni 1996.

Lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter (*provverksamhetslagen*) reglerar rätten att föra personregister med visst ändamål och innehåll för provverksamheten. Lagen upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 2001. Uppgifter i de personregister som har inrättats med stöd av lagen skall enligt 5 § gallras senast när lagen upphör att gälla (se prop. 1999/2000:8).

Förordningen (1996:434) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter (*provverksamhetsförordningen*) innehåller vissa kompletterande föreskrifter om innehållet i de personregister som får föras för provverksamheten samt om rätten att sambearbeta uppgifter ur olika personregister. Förordningen trädde i kraft den 15 juni 1996.

I 6 § andra stycket *folkbokföringslagen* (1991:481) föreskrivs att en person som är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter skall folkbokföras också på lägenhet. Dessa bestämmelser trädde i kraft i fråga om Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms

kommun, den 1 januari 1996 och i övrigt den dag som regeringen bestämmer.

I 6 § lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister (*folkbokföringsregisterlagen*) föreskrivs att ett lokalt folkbokföringsregister – för personer som är eller har varit folkbokförda – får innehålla uppgift om bl.a. lägenhetsbeteckning. Dessa bestämmelser trädde i kraft i fråga om Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun, den 1 januari 1996 och i övrigt den dag som regeringen bestämmer. Inte någon av de nu nämnda folkbokföringsbestämmelserna har satts i kraft utanför provområdena.

De författningar som nu beskrivits återges tillsammans med ändringsförfattningar i *bilaga 4*.

2 Registerbaserad FoB

2.1 Principbeslut år 1995

Riksdagen beslöt år 1995 att det skall genomföras registerbaserade FoB:ar (prop. 1995/96:90, bet. 1995/96:FiU6, rskr. 1995/96:117). Syftet med beslutet var att minska uppgiftslämnarbördan för enskilda och fastighetsägare och att minska kostnaderna för staten och kommunerna jämfört med traditionell FoB.

Samtidigt beslöts att en provverksamhet skulle genomföras i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun för att närmare pröva möjligheterna att bygga upp ett lägenhetsregister, införa folkbokföring på lägenhet, testa statistik kvaliteten och precisera kostnaderna för en riksupplägning. Efter att provverksamheten avslutats har frågan om framtida FoB:ar beretts vidare. Olika alternativa lösningar har utretts och diskuterats men riktlinjerna från beslutet år 1995 ligger fast.

Frågan om demografisk statistik och folk- och bostadsräkning bereddes inom EU och resulterade i en överenskommelse mellan medlemsländernas statistikbyråer och Eurostat om riktlinjer för en folk- och bostadsräkning 2001 (jfr. avsnittet 1.2).

Registerbaserad FoB innebär att de uppgifter som tidigare samlades in med utskick av blanketter i stället tas fram ur befintliga register. Det förutsätter särskild lagstiftning. För att knyta samman olika uppgifter som avser enskilda till hushåll behövs en gemensam nämnare. En sådan kan redan nu åstadkommas för småhus där endast ett hushåll är folkbokfört på varje adress. För personer som bor i flerbostadshus krävs en unik identitetssättning av varje bostadslägenhet med ett *lägenhetsnummer*. För det krävs ett lägenhetsregister och utökad adress i folkbokföringen.

Registerbaserad FoB medför stora besparingar för staten och kommunerna. Den senaste FoB:en, som genomfördes 1990, kostade totalt ca 250 miljoner kr, varav staten stod för 150 miljoner kr och kommunerna för 100 miljoner kr. Uppgiftslämnandet för hushåll och

fastighetsägare minskar också när lägenhetsregistret är uppbyggt i hela landet.

Lägenhetsregistret och folkbokföringsregistren är fysiskt och rättsligt åtskilda, liksom övriga statistikregister t.ex. yrkesregistret. Endast vid en registerbaserad FoB får sambearbetning ske med särskilt författningsstöd. I det följande lämnas en kortfattad beskrivning av de olika aktörernas roller vid registerbaserad FoB (jfr *figur 1*).

Lägenhetsregistret

Lantmäteriverket bygger upp lägenhetsregistret med utgångspunkt från byggnadsregistret i fastighetsdatasystemet. Under uppläggningsen är det Lantmäteriverket – och inte kommunerna – som fastställer lägenhetsnummer. Uppläggningsen i hela landet av lägenhetsregistret förutsätter också behandling av vissa personuppgifter.

Lägenhetsregistret innehåller information om fastigheter, byggnader och lägenheter men saknar uppgifter om vem som bor i lägenheterna. För att få veta om detta krävs sambearbetning med folkbokföringen, vilket kräver stöd i lag. Lagstöd ges i FoB-lagen för genomförandet av FoB med visst intervall (se nedan).

Folkbokföringen

Skattemyndigheten inför lägenhetsnummer i folkbokföringen för boende i flerbostadshus.

Uppgifter om personer som är folkbokförda i landet lämnas – liksom tidigare – ut till SCB för den officiella statistiken.

Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån behandlar uppgifter om enskilda på samma sätt som vid annan statistikframställning. Den föreslagna regleringen av FoB ger lagstöd för att högst vart femte år koppla samman uppgifter i lägenhetsregistret med uppgifter från folkbokföringen för att ta fram hushållen.

Under senare år har varje FoB föregåtts av en integritetsdebatt. Regleringen av FoB ger sammantaget ett starkt skydd åt de personer som omfattas. Integritetsskyddet enligt de föreslagna reglerna säkerställer att inhämtade uppgifter endast får användas för ändamål som riksdagen fastställer. Från regleringen i personuppgiftslagen härrör de särskilda säkerhetsåtgärder som skall säkerställa ett starkt fysiskt skydd för de uppgifter som inhämtas. Sekretesslagstiftningen, närmare bestämt den s.k. statistiksekretessen i 9 kap. 4 §, säkerställer skyddet mot utlämnande av uppgifter. Statistiksekretessen är i princip absolut och innebär att uppgifter inte får lämnas ut så att enskilda individer kan röjas. SCB är skyldigt att säkerställa att den statistik som publiceras inte innehåller

uppgifter som avslöjar enskilda. I lagen om den officiella statistiken finns därutöver ett särskilt förbud mot olovlig identifiering som innebär att det inte är tillåtet att kombinera uppgifter i olika tabeller för att utröna uppgifter om enskilda.

Kommunerna

Kommunernas roll blir mer aktiv när uppläggningsen är klar. Då övertas ansvaret för fastställande av lägenhetsnummer och ajourföring av merparten av uppgifterna i lägenhetsregistret.

Figur 1 finns endast i den tryckta upplagan

Figur1. Principskiss över en registerbaserad FoB.

2.2 Provverksamhet och fortsatt beredning

2.2.1 Provverksamheten

Regeringen uppdrog den 1 februari 1996 åt Lantmäteriverket, Riksskatteverket (RSV) och Statistiska centralbyrån (SCB) att gemensamt och i samråd med Svenska Kommunförbundet, Gävle kommun och Stockholms kommun genomföra provverksamheten (Fi1996/676). Regeringen beslöt vidare den 23 maj 1996 att uppdra åt Riksrevisionsverket (RRV) att granska provverksamheten och lämna förslag till kostnadsbegränsningar (Fi1996/2759). I beslut den 24 april 1997 kompletterades uppdraget.

Myndigheterna avrapporterade successivt under 1997 sina respektive delar av provverksamheten.

Många frågor uppkom redan tidigt under provverksamheten. Lantmäteriverket krävde särskilda medel för adressarbete under 1997. I det sammanhanget framförde Svenska Kommunförbundet att den planerade registerbaserade FoB:en bara representerar en av flera nyttoeffekter för samhället som bygger på att kommunerna svarar för ett adressregister i fastighetsdatasystemet.

Myndigheterna redovisade sina erfarenheter av provverksamheten i en slutrapport den 15 april 1998. Det framgick att uppläggnings- och lägenhetsregistret i försöksområdena hade fungerat tillfredsställande. Erfarenheterna av folkbokföring på lägenhet var dock sämre. Under uppläggnings- och lägenhetsregistret kunde cirka en tiondel av boende i flerbostadshus inte folkbokföras på lägenhet. Nära en femtedel av de som flyttat till flerbostadshus efter uppläggnings- och lägenhetsregistret hade inte heller kunnat folkbokföras på lägenhet. Försöksverksamheten indikerade att andelen personer som var folkbokförda på lägenhet successivt kunde komma att minska. Inom några år skulle folkbokföringen bli oanvändbar som grund för registerbaserad folk- och bostadsräkning, om det inte avsattes tillräckliga utredningsresurser i den löpande flyttningshanteringen.

RRV konstaterade vid redovisningen av sitt uppdrag bl.a. att uppbyggnaden av ett lägenhetsregister och därmed sammanhängande folkbokföring på lägenhet är förenad med risker och osäkerhet, främst vad gäller kostnader, omfattning och tidsramar. RRV föreslog också vissa kostnadsbegränsande åtgärder.

Det preliminära resultatet av provverksamheten redovisades i 1998 års budgetproposition (prop. 1997/98:1 utg. omr. 2). Därvid framhölls att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning inför en registerbaserad FoB.

2.2.2 Arbetsgruppen FÖRFOB

Under september 1997 tillsattes inom Finansdepartementet en arbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag till den författningsreglering som skulle behövas inför en registerbaserad folk- och bostadsräkning (Fi1997/2843). Arbetsgruppen, med namnet FÖRFOB (Fi 1997:B), överlämnade rapporten Lägenhetsregistret – författningsförslag (Ds 1997:77) i november samma år. Arbetsgruppens överväganden innebar följande.

- Ett lägenhetsregister skall föras av Lantmäteriverket och kommunerna. Lantmäteriverket skall vara ensamt registeransvarigt.
- Lägenhetsregisterlagens ändamålsbestämmelse, som gäller för uppgifter insamlade från fastighetsägarna, inbegrips i det ändamål som anges i FoB 90-lagen. Det innebär att alla uppgifter i lägenhetsregistret från och med FoB 90 avser samma "ändamålsområde". De uppgifter som hämtas från FoB 90 kan därmed ingå i lägenhetsregistret och få användas för samma ändamål som gäller enligt FoB 90-lagen. Det innebär också att uppgifterna inte får användas för folkbokföringen.
- Lägenhetsregistret blir rikstäckande. Åtkomst till uppgifter i registret skall därför begränsas av integritetsskäl. Utöver Lantmäteriverket skall endast kommunerna få direktåtkomst till uppgifter i registret. Lagstöd skall krävas för utlämnande av uppgifter i elektronisk form för annat ändamål än registerändamålet.
- Provverksamheten har utvisat vikten av stabila lägenhetsbeteckningar. De skall därför inte kunna ändras efter fastställandet. Beslut om fastställande av lägenhetsbeteckning skall inte heller kunna överklagas. Under uppläggningsarbetet fattar Lantmäteriverket beslut om beteckning. Den som beslutar om lägenhetsbeteckning skall underrätta fastighetsägaren. Fastighetsägaren skall i sin tur underrätta boende i lägenheten.
- De bestämmelser som behövs för uppläggningsarbetet införs i så stor utsträckning som möjligt i särskilda uppläggningsförfattningar och skall inte belasta den mer permanenta regleringen av lägenhetsregistret.
- En tidsplan krävs för färdigställandet av adresskompletteringen.
- Skyldigheten i registerlagen att fastställa adresser förknippas med en sista tidpunkt för när adressarbetet i hela landet skall vara klart. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Lantmäteriverket) beslutar i särskild ordning när skyldigheten för respektive kommun inträder.

Rapporten remissbehandlades i slutet av 1997. Mottagandet var övervägande positivt.

2.2.3 Regeringens ställningstagande

Mot bakgrund av erfarenheterna av provverksamheten fick SCB i juni 1998 i uppdrag att utreda genomförandet av en FoB baserad på framskrivning av registret över 1990 års FoB (dnr Fi1997/3005, 3414, Fi1998/1091, 1126, 1144, 1146). Samtidigt uppdrogs åt RRV att granska kostnadsberäkningar m.m. En framskrivning visade sig dock vara en dyr engångslösning, som kostnadsberäknades till ca 230 miljoner kr.

Regeringen beslutade slutligen att fortsätta investeringarna för att möjliggöra registerbaserad FoB (prop. 1998/99:100). Ytterligare 100 miljoner kr avsattes för ändamålet. Enligt regeringen är en registerbaserad lösning det bästa alternativet. Detta alternativ förordas också av dem som använder statistiken, nämligen kommuner, statliga myndigheter och forskningen. Det är en långsiktig investering som lägger en grund för framtida FoB:ar och som innebär framtida besparingar för staten och kommunerna. De problem i folkbokföringen som uppmärksammades under försöksverksamheten ansågs vara av övergående karaktär och bedömdes kunna lösas bl.a. genom stabila lägenhetsbeteckningar.

3 Uppgifter om lägenheter

Registerbaserad FoB (se kapitel 1 och 5) bygger på sambearbetning av uppgifter om enskilda och hushåll från olika register. För att knyta samman olika uppgifter som avser enskilda till samlade hushåll behövs en gemensam nämnare. En sådan kan redan nu åstadkommas för småhus där endast ett hushåll är folkbokfört på varje adress. För personer som bor i flerbostadshus krävs en unik identitetssättning av varje bostadslägenhet med ett *lägenhetsnummer*. För det krävs ett lägenhetsregister och utökad adress i folkbokföringen. Lägenhetsregistret byggs upp genom att byggnadsregistret vid Lantmäteriverket kompletteras med lägenhetsnummer och förses med de ytterligare uppgifter om fastighet, byggnad och lägenhet som behövs för FoB.

Lägenhetsregistret byggdes efter en sådan modell upp för provverksamheten i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun.

Utvärderingen av provet visar att en rad frågor måste lösas innan lägenhetsregistret kan byggas upp i hela landet. Problemställningarna som gäller personuppgiftsansvar, registerinnehåll, uppgifter från FoB 90, fastighetsägarnas uppgiftsskyldighet, adressättning, lägenhetsnummer samt uppbyggnad i hela landet behandlas under särskilda avsnitt i detta kapitel.

3.1 Personuppgiftsansvar

Statistikregelgruppens förslag: Lantmäteriverket skall vara personuppgiftsansvarigt och ha samma övergripande ansvar för lägenhetsregistret som beträffande fastighetsregistret.

Regleringen av lägenhetsregistret skall bygga på personuppgiftslagens bestämmelser.

Lantmäteriverket och kommunerna skall föra lägenhetsregistret enligt 1 § första stycket lägenhetsregisterlagen (1995:1537). Enligt andra stycket har Lantmäteriverket det övergripande ansvaret för lägenhets-

registret medan varje kommun ansvarar för de uppgifter i registret som hänför sig till den kommunen. Lägenhetsregistret har inte ansetts vara ett personregister i datalagens (1973:289) mening (jfr prop. 1995/96:90 s. 42). Registret har dock med hänsyn till sin rikstäckande karaktär och de möjligheter till sambearbetning som finns reglerats på ett sätt som i stor utsträckning motsvarar regleringen av ett personregister.

Sedan lägenhetsregisterlagen trädde i kraft har datalagen ersatts av personuppgiftslagen (1998:204). Vidare har fastighetsdatasystemets framtida reglering utretts och resulterat i en proposition som är föremål för behandling i riksdagen (se nedan).

Tanken med uppbyggnaden av ett lägenhetsregister har hela tiden varit att uppgifterna i stor utsträckning skall hämtas från register i den offentliga förvaltningen (jfr prop. 1995/96:90 s. 27–28). De främsta källorna är register i det nyss nämnda fastighetsdatasystemet vid Lantmäteriverket samt registret FoB 90.

RRV har under provverksamheten betonat att ansvarsförhållandena måste klargöras inför ett fortsatt reformarbete. Verket framhöll i sin rapport (RRV 1997:19, s. 50 f., 57) att vissa frågor som rör ansvar för uppgifter i lägenhetsregistret måste förtydligas. Detta berör framför allt kommunerna. RRV noterade bl.a. följande.

- Vissa uppgifter skall inhämtas till lägenhetsregistret från andra register i fastighetsdatasystemet (FDS), t.ex. fastighetsregistret, byggnadsregistret och taxeringsregistret. Dessa register har andra källor än lägenhetsregistret och särskilda ansvarsbestämmelser gäller. Det kan ifrågasättas om kommunerna skall ansvara även för dem.
- Andra uppgifter skall hämtas till lägenhetsregistret från det s.k. FoB 90-registret, där man har uppmärksammat brister i datakvaliteten. Frågan kan ställas om det bör vara kommunens ansvar att korrigera föråldrade eller av andra skäl felaktiga uppgifter. Tillvägagångssättet för sådana insatser och kostnaderna för dem har inte utretts. En annan fråga gäller vem som skall ansvara för dessa uppgifter i lägenhetsregistret – SCB, Lantmäteriverket eller kommunerna.
- Övriga uppgifter, som inte kan hämtas från någon befintlig källa, måste samlas in från fastighetsägarna. Endast de senare – och inte kommunerna – kan ansvara för att uppgifterna är korrekta. Kommunernas ansvar för data kan därför bara gälla kommunens rättelser av upptäckta felaktigheter, men inte de oupptäckta fel som finns. Ansvaret för uppgifternas kvalitet måste läggas på uppgiftslämnarna, dvs. fastighetsägarna.

RRV framhöll också att informationen kring regleringen av ansvar för uppgifter i lägenhetsregistret måste förtydligas. Verket betonade att med

ansvar följer kostnader för t.ex. ajourföring, kvalitetsdeklaration, rättelse och förvaltning. Kostnader kan också uppkomma till följd av användning av bristfälliga data.

3.1.1 Det framtida ansvaret för fastighetsdatasystemet

Frågor om ansvar för registren i fastighetsdatasystemet behandlades av Fastighetsdatautredningen. I utredningens betänkande Fastighetsdataregister (SOU 1997:3 s. 140 och 141) fördes ett resonemang kring olika ansvarsmodeller. Utredningen fastnade slutligen för en modell med Lantmäteriverket som ensamt registeransvarigt.

Efter remissförfarande och vidare beredning överlämnade regeringen i december 1999 propositionen 1999/2000:39 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. till riksdagen med förslag till en ny författningsreglering beträffande registrering av fastigheter. I propositionen föreslås att de nuvarande inskrivnings- och fastighetsregistren i fortsättningen skall ingå som skilda delar – inskrivningsdelen och allmänna delen – i ett gemensamt fastighetsregister. Det nya fastighetsregistret skall också innehålla en adressdel, en byggnadsdel och en taxeringsuppgiftsdel.

De från integritetssynpunkt viktiga yttre ramarna för det nya fastighetsregistret slås fast i en ny lag om fastighetsregister. I lagen anges registrets yttre ramar och dess ändamål preciseras. Fastighetsregistrets primära syfte skall vara att ge offentlighet åt den information som ingår i registret. I lagen, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2000, anges också vilka begränsningar för användningen av uppgifter från registret som är nödvändiga av integritets- och säkerhetsskäl.

Lantmäteriverket föreslås bli ensamt personuppgiftsansvarigt för det nya registret med följande motiv. Den som är personuppgiftsansvarig har enligt personuppgiftslagen (1998:204) ett långtgående ansvar för att all behandling av personuppgifter som ansvaret omfattar sker i överensstämmelse med lagen. Olika alternativ finns när det gäller vilken eller vilka myndigheter som skall bära personuppgiftsansvaret. Ett alternativ är att de olika registerförande myndigheterna blir personuppgiftsansvariga för de uppgifter som respektive myndighet för in, medan Lantmäteriverket ges ett övergripande men begränsat ansvar. Ett annat alternativ är att Lantmäteriverket ensamt är personuppgiftsansvarigt.

Det första alternativet bygger på tanken att den som för in uppgifter i fastighetsregistret också är den som har störst möjlighet att se till att detta sker på ett korrekt sätt. Av betydelse i sammanhanget är emellertid att samma uppgifter skall förekomma i flera av de olika delar som

registret skall bestå av. Detta är något som den som har fört in uppgiften saknar inflytande över. Frågan har även samband med hur långt Lantmäteriverkets övergripande ansvar skulle sträcka sig i en sådan modell för personuppgiftsansvaret. Den ger alltså upphov till ganska komplicerade frågor.

Om Lantmäteriverket däremot ensamt får ansvaret för registret, förstärks verkets intresse av att tillhandahålla väl fungerande och ändamålsenliga ajourföringsrutiner. Om personuppgiftsansvaret delas upp mellan Lantmäteriverket och de registerförande myndigheterna, kan det i många situationer framstå som oklart för den enskilde vem han skall vända sig till. Att göra Lantmäteriverket ensamt till personuppgiftsansvarig är därför mer fördelaktigt för den enskilde. Det innebär en möjlighet att både i författning och i annan information ge ett enkelt besked om vem som har ansvaret. Flest skäl talar därför för att Lantmäteriverket ensamt skall vara personuppgiftsansvarigt.

3.1.2 Överväganden

Enligt Statistikregelgruppens mening bör det synsätt som regeringen intagit beträffande fastighetsdatasystemet/fastighetsregistret även gälla för lägenhetsregistret. I den fortsatta framställningen används begreppet fastighetsregistret. Det finns klara paralleller beträffande Lantmäteriverkets ansvar för drift samt system- och programmeringsarbete beträffande informationssystemet och kommunernas ajourföring. Att merparten av uppgifterna under uppläggningsfasen inte kommer att hanteras av kommunerna talar ytterligare för denna ordning. Lantmäteriverket bör därför ha samma övergripande ansvar för lägenhetsregistret som beträffande fastighetsregistret.

Fastighetsbeteckningen anses i fastighetsregistret uppfylla kriterierna på en personuppgift. I lägenhetsregistret skall ingå vissa uppgifter som hämtas från fastighetsregistrets adress- och byggnadsdelar. Beroende på vilken behandling som utförs kan den fastighetsanknutna informationen i fastighetsregistret alltså vara att anse som personuppgift i personuppgiftslagens mening. Eftersom det framstår som oklart om och när behandling av personuppgifter kan förekomma i lägenhetsregistret bör den framtida regleringen av det registret bygga på personuppgiftslagens bestämmelser.

Mot bakgrund av att de personuppgifter som kan förekomma i lägenhetsregistret kan förutsättas ha sitt ursprung i fastighetsregistret, bör de föreslagna bestämmelserna om rättelse och skadestånd i fastighetsregistret även tillämpas på lägenhetsregistret.

3.2 Registerinnehåll

Statistikregelgruppens förslag: Innehållet i lägenhetsregistret förändras i vissa delar med hänsyn till erfarenheterna från provet. Det innebär bl.a. att några uppgifter/variabler försvinner ur registret.

I 3 § lägenhetsregisterförordningen finns en förteckning av innehållet i registret. Utvärderingen av provet och utvecklingen efter provverksamheten visar att vissa förändringar bör ske beträffande innehållet. Frågor kring uppgifter/variabler i lägenhetsregistret behandlas också i avsnitten om ajourföring av uppgifter (3.2.2 och 3.8). Framställningen i det följande utgår från gällande bestämmelser i lägenhetsregisterförordningen (se gällande författningar i *bilaga 4*).

3.2.1 Variabler som bör utgå

Ägarkategori (A 2)

Den härledda variabeln ”ägarkategori” utgår från variabeln juridisk form, med undantag av allmännyttiga företag som kan hämtas från SCB. Det kan också noteras att en ny lagstiftning för allmännyttiga företag för närvarande är under beredning.

Statistikregelgruppen anser mot bakgrund härav att det i lägenhetsregistret i detta sammanhang räcker att redovisa ”juridisk form”.

Upplåtelseform (A 3)

Också detta är en härledd variabel som utgår från variabeln juridisk form efter principen att en bostadsrättsförening har bostadsrätter, allmännyttan, aktiebolag och privata fastighetsägare hyresrätter, boende i egnahem betraktas som äganderätt osv. Uppgiften behöver enligt Statistikregelgruppens mening inte ingå i registret.

Byggnadstyp (B 2)

Statistikregelgruppen föreslår att begreppet ”slag av byggnad” (för småhus: radhus, parhus, kedjehus, friliggande hus) i stället för ”byggnadstyp” används som en särskild variabel (C 2). Detta innebär

ingen skillnad i sak i förhållande till vad som gällde under provverksamheten.

Husform (D 6)

”Husform” avser småhusets sektion, enplans-, 1½-plans, enplans med källare etc. Variabeln hämtades i provet från den allmänna fastighets-taxeringen 1990 (AFT 90). Den utgick vid AFT 96, men uppgiften har sparats på byggnadsnivå. Den kommer att vara 15 år gammal vid nästa FoB, saknas i ett stort antal fall och har inte ingått i tidigare räkningar. Variabeln kan enligt arbetsgruppens mening utgå.

Kommun (E 2)

Kommunnamnet ingår som ett led i fastighetsbeteckningen (registerområde).

Församling (E 3)

Det finns flera skäl att ifrågasätta denna variabel i lägenhetsregistret. Församlingarna redovisas inte längre i den officiella statistiken och indelningen av dem är numera en intern kyrklig angelägenhet. Problemet ställs på sin spets genom att kyrkan inte är bunden att följa fastighets-, läns- eller kommungränser vid indelningsändringarna.

Regeringen beslutade den 10 september 1998 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utreda frågan om folkbokföring i territoriell församling när den kyrkliga indelningen blir en intern kyrklig angelägenhet. Utredningen kommer att lämna sitt betänkande i mars månad 2000.

Stora förändringar kan förväntas i församlingsindelningen, vilket kan försvåra jämförelser bakåt i tiden. Kopplingen mellan fastighet och församling, som är grunden för all statistik på församling, kommer att successivt att tappas. Variabeln kan därför enligt Statistikregelgruppens mening utgå.

3.2.2 Variabler med fångst- eller ajourhållningsproblem

Provverksamheten har utvisat att det finns tydliga frågetecken beträffande främst ajourhållning av tre variabler, nämligen slag av lägenhet

(specialbostad/vanlig bostad), värmesystem, och förekomst av hiss i trappuppgång. RRV pekade i sin rapport (RRV 1997:19 s. 12) särskilt på insamlingen av de två sistnämnda uppgifterna, som skapat problem såväl för uppgiftslämnare som för mottagare. Det betydande bortfallet krävde i provområdena ett omfattande rättnings- och kompletteringsarbete.

Specialbostad (under B 3)

Begreppet specialbostad är inom statistikområdet ett vedertaget begrepp för bostäder som antingen är upplåtna till personer enligt särskilda regler som t.ex. socialtjänstlagen (SoL, 1980:620) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), eller som är utformade på ett särskilt sätt för vissa grupper, t.ex. i olika former av äldreboende. Specialbostäder kan med denna definition vara ordinära bostadslägenheter som vid ett visst tillfälle upplåts enligt särskilda regler eller som ingår i ett sammanhang med viss service gemensam för de enskilda bostäderna.

I provverksamheten samlades uppgifter in om lägenheter för äldre/funktionshindrade respektive ungdomar. Det gällde såväl bostäder som var upplåtna enligt särskilda regler (och inte riktade sig till allmänna marknaden) som särskilt utformade bostäder. Erfarenheterna från provet utvisar att uppgifter om att en viss lägenhet upplåtits med stöd av SoL eller LSS inte med kvalitet kan hämtas in från fastighetsägarna. Den kan inte heller ajourhållas med de metoder som avses att användas i uppläggningsen. Avgörande för bedömningen i denna del är dock att en redovisning i lägenhetsregistret av uppgifter om vilka lägenheter som upplåtits med stöd av SoL eller LSS måste bedömas som mycket integritetskänslig. Uppgift om specialbostad kan därför inte ingå i lägenhetsregistret med utgångspunkt från hur den tillhandahålls.

Statistikregelgruppen föreslår mot bakgrund av vad som nu sagts att bostadslägenheter som är avsedda för studerande respektive särskilt utformade för äldre eller funktionshindrade särskilt anges i lägenhetsregistret.

Vad som vidare behövs för att kunna producera en hushålls- och bostadsstatistik av god kvalitet är en markering för de lägenheter som är så utformade att det i samma lägenhet finns flera personer som inte tillsammans bildar ett bostadshushåll, exempelvis olika former av gruppboende. En sådan markering kan användas vid statistiska bearbetningar för att undvika att olika former av kollektivt boende tas med vid framställningen av hushållsstatistik och att bostäder som inte

kan klassificeras med gängse mått (antal rum och kökstyp) kan behandlas för sig.

Statistikregelgruppen föreslår sammanfattningsvis att det framdeles av variabeln ”slag av lägenhet” (A 6) framgår om en bostadslägenhet är särskilt utformad som ”bostad för äldre/funktionshindrade”, eller är avsedd som ”bostad för studerande” och om sådana bostadslägenheter är avsedda som ”gruppbofastad”, liksom om bostadslägenheten används som ”lokal”.

Värmesystem (C 5)

RRV förutsåg problem med uppgiftskvaliteten och föreslog att användarna av uppgift om ”värmesystem” skulle ompröva insamlingsmetod och precision. Verket förde också resonemang kring några alternativa insamlingsätt. Det kan åter noteras att huvuddelen av småhusuppgifterna vid nästa FoB kommer att vara 15 år gamla. Andra informationskällor finns emellertid i bl.a. fjärrvärmeleverantörer.

Förekomst av olika typer av värmesystem torde i första hand vara information av intresse för vissa myndigheter. Från kommunernas sida kan uppstå tillfällen då en sådan – om än kvalitetsmässigt undermålig – information skulle kunna vara av visst värde i analyser och som planeringsunderlag.

Statistikregelgruppen föreslår med hänsyn till det behov som finns av uppgiften att ”värmesystem” oaktat ajourhållningsproblemen även framdeles bör ingå i lägenhetsregistret (C 4). Den framtida ajourföringen måste dock utredas ytterligare. Ett uppdrag kan lämpligen ges till Energimyndigheten.

Förekomst av hiss i trappuppgång (D 5)

Under utvärderingen av provverksamheten ifrågasattes om ”förekomst av hiss i trappuppgång” skulle finnas kvar i registret. RRV ifrågasatte om inte insamlingen av uppgiften kunde ske via företag som kontrollerar hissar eftersom det därigenom kunde finnas goda möjligheter till ajourföring.

Under utredningsarbetet har förslag till flera alternativa insamlingsvägar framförts. Klart är att kommunen i mycket stor utsträckning får kännedom om hissinstallationer i samband med ny- och ombyggnader och att ajourföring därigenom kan ske. Med hänsyn härtill anser Statistikregelgruppen att ”hiss” även framdeles bör ingå som variabel i lägenhetsregistret på entrénivå (B 3).

Kopplingen mellan byggnadsdelen och taxeringsuppgiftsdelen i fastighetsregistret

Ytterligare ett problem är att de uppgifter som skall hämtas från fastighetsregistrets taxeringsdel i vissa fall saknar koppling till byggnad i fastighetsregistrets byggnadsdel. För närvarande har ca. 95 procent av byggnaderna en sådan koppling. Om koppling till värderingsenhet saknas får man ett bortfall av byggnadens åldersuppgifter – och för småhus även bostadsarea. Om koppling till taxeringsenhet saknas får man dessutom bortfall av typkod och slag av byggnad.

För att åtgärda de saknade kopplingarna krävs insatser både från Lantmäteriverket och skattemyndigheterna. Enligt arbetsgruppens mening kan författningsreglering komma att behövas. Några särskilda förslag lämnas dock inte i denna del.

3.2.3 Kommunal ajourföring av vissa uppgifter

Förekomst av hiss i trappuppgång (D 5)

Uppgiften har berörts i det föregående avsnittet. Något mer optimalt alternativ till att kommunen skall stå för ajourföringen finns inte.

Uppgifter som vid uppläggnings hämtas från fastighetstaxeringen

Variablerna ”typkod” (B 1) och ”byggnadstyp” (B 2) hämtas i uppläggnings från fastighetstaxeringen respektive genereras i uppläggnings från typkoden och slag av lägenhet.

Variabeln ”bostadsarea” (D 3) hämtas från fastighetstaxeringen för småhusen – också beträffande ”FoB 90-småhusen”. Bostadsarean för lägenheter i flerbostadshus har fastighetsägaren som enda uppgiftslämnare.

Variablerna ”nybyggnadsår” (C 1), ”ombyggnadsår” (C 2) och ”värdeår” (C 3) hämtas i uppläggnings från fastighetstaxeringen – också beträffande ”FoB90-småhusen” som annars bara har byggnadsperiod angiven.

Frågan är om de nu uppräknade uppgifterna vid ajourhållningen skall hämtas från fastighetsägare/kommunen eller från taxeringen. Taxeringen kan dröja något år efter färdigställandet. Vissa förändringar aktualiseras endast vid taxeringen andra endast av kommunen. Uppgifterna om typkod finns endast i fastighetstaxeringen och måste således hämtas därifrån. Ett ställningstagande behövs därför om kommunerna skall ajourföra övriga uppgifter eller inte. Mot bakgrund av den fördröjning

som det innebär att avvakta fastighetstaxeringen anser Statistikregelgruppen att övriga uppgifter bör ajourföras av kommunen.

Kommunal registrering vid källan

Riksdagen har tagit ställning till att principen om registrering vid källan bör vara huvudregel för fastighetsinformation och geografisk information (prop. 1994/95:166, bet. 1994/95:BoU17, rskr. 1994/95:313). En bred tillämpning av principen om registrering vid källan är en förutsättning för att utveckla samhällets informationsförsörjning. Det är samtidigt okänt hur fastighetstaxeringen kommer att se ut i framtiden och vilka uppgifter den kan generera.

Statistikregelgruppen föreslår sammanfattningsvis att "bostadsarea" framdeles ingår som variabel i lägenhetsregistret (A 4), liksom "byggnadsnummer" (C 1), "slag av byggnad" (C 2), "typkod" (C 3) och "åldersuppgifter" (C 5). Den framtida ajourföringen bör sammantaget skötas av kommunerna, utom vad gäller typkod som kan hämtas från fastighetstaxeringen.

Statistikregelgruppen anser utöver vad som nu sagts att man i det fortsatta arbetet med uppläggning av rutiner för inrapportering till lägenhetsregistret också ser till möjligheterna att förenkla kommunernas samlade uppgiftslämnande till olika statliga verk och myndigheter, i enlighet med det ramavtal som träffats mellan Svenska Kommunförbundet och Lantmäteriverket

Mellan Lantmäteriverket och kommunerna finns sedan länge etablerade ADB-baserade rutiner för rapportering av förändringar i de register som är grunden för lägenhetsregistret, dvs. byggnads- och adressregistren. Rapporteringen sker enligt principen om registrering vid källan. I ramavtalet mellan Lantmäteriverket och Svenska Kommunförbundet regleras denna ajourföring.

Dessa rutiner utvecklas för närvarande vid Lantmäteriverket i form av en integrerad ajourhållning av byggnader, adresser och lägenheter. Systemet är PC-baserat, i windows-miljö och innefattar kartstöd för förenklad ajourföring. Överföringen av uppgifter kommer att ske via Internet. Utvecklingen sker i samarbete med bl.a. ett 20-tal kommunala användare.

3.3 Uppgifter från FoB 90

Statistikregelgruppens förslag: De ändamål som anges i 3 § 2 och 3 förslaget till ny lägenhetsregisterlag (framställning av statistik samt planering, uppföljning och utvärdering av bostadslägenheter och byggande) innefattas i FoB 90-ändamålet, vilket betyder att alla uppgifter i lägenhetsregistret i huvudsak ligger inom ett likartat och gemensamt "ändamålsområde". De uppgifter som hämtas från FoB 90-registret bör därmed kunna ingå i lägenhetsregistret och användas för samma ändamål som gäller enligt FoB 90-lagen. Det innebär däremot att uppgifterna inte får användas för de ändamål som avses i 3 § 1, 4 och 5 (folkbokföring och verksamhet som är knuten till fastighetsförvaltning).

Merparten av uppgifter om enbostadshus i lägenhetsregistret skall hämtas från FoB 90-registret. Det gäller uppgifter enligt 5 § förslaget till lägenhetsregisterlag om

- antal rum (A 2),
- kökstyp (A 3),
- slag av byggnad (småhus med en bostadslägenhet/småhus med två bostadslägenheter) (C 2),
- värmesystem (C 4), och
- åldersuppgifter (C 5).

FoB 90-uppgifterna får enligt 6 § i förslaget till ny lägenhetsregisterlag hämtas in till lägenhetsregistret.

Uppgifterna i lägenhetsregistret får enligt ändamålsbestämmelsen i 3 § lagförslaget användas för folkbokföring, framställning av statistik, planering, uppföljning och utvärdering av bostadslägenheter och byggande, fastighetsförvaltning eller annan liknande verksamhet, eller aktualisering, komplettering eller rättning av bostadsanknuten information som finns i förvaltningsregister eller liknande register.

I motiven (prop. 1995/96:90 Registerbaserad folk- och bostadsräkning år 2000 m.m.) anförts bl.a. följande (s. 24).

Uppbyggnaden kan ske med uppgifter som redan finns inom fastighetsdatasystemet, främst byggnadsregistret, om regional belägenhet samt om fastigheter och byggnader.

Härutöver erfordras en rad specifika lägenhetsuppgifter som kan avse bl.a. antal rum, förekomst av kök, upplåtelseform, förekomst av hiss, aktuellt våningsplan m.m. samt lägenhetsbeteckning. Som framgår nedan skall lägenhetsbeteckning fastställas av kommunen och meddelas

fastighetsägaren. I övrigt måste lägenhetsuppgifterna hämtas från ägare till flerbostadshus och nyare enbostadshus, eftersom varken Fastighets-taxeringsregistret (FTR), allmänna fastighetstaxeringen 1996 för småhus (AFT 96) eller byggnadsregistret innefattar eller kommer att innefatta all den information som behövs för en FoB. Uppgifter om nyare enbostadshus finns inte heller att hämta från tidigare FoB:ar.

Motivuttalandet visar att uppläggningsen av lägenhetsregistret bygger på att uppgifter skall kunna hämtas ur andra register.

3.3.1 Problembeskrivning

FoB:en 1990 regleras i lagen (1989:329) om en folk- och bostadsräkning år 1990 (FoB 90-lagen). Enligt 1 § första stycket skall en allmän folk- och bostadsräkning företas år 1990 för att framställa statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information. Enligt andra stycket i samma lagrum får de genom den allmänna folk- och bostadsräkningen insamlade uppgifterna inte användas för andra ändamål än det som anges i första stycket (FoB 90-ändamålet).

Ändamålet för lägenhetsregistret är vidare än FoB 90-ändamålet. Av detta skäl har, genom en särskild bestämmelse i 2 § andra stycket registerförordningen, ändamålet för just FoB 90-uppgifterna inskränkts till att helt motsvara FoB 90-ändamålet.

I motiven till FoB 90-lagen (prop. 1988/89:121) framhölls (s. 12 f.) att skyddet för den personliga integriteten måste uppmärksammas fortlöpande. Där uttalades också att, även om riskerna för otillbörliga integritetskränkningar var små, frågan om information var av central betydelse för att förebygga oro hos allmänheten. Medborgarna måste hållas informerade om FoB-informationens insamling, karaktär och användning. Inte minst viktigt ansågs det vara att informera om de sekretess- och säkerhetsbestämmelser som gäller och hur de tillämpas samt om de rättigheter den enskilde har enligt datalagen. En anledning till oro hos allmänheten torde vara rädslan för att FoB-informationen utnyttjas för att kontrollera administrativa register. Så gjordes vid FoB 85, där uppgifterna användes för kontroll av folkbokföringen. Någon sådan kontroll föreslogs inte denna gång. Departementschefen menade att det från integritetssynpunkt var viktigt att skilja på sådan uppgiftsinsamling som sker för statistiska ändamål, forskning och allmän information och sådan insamling som äger rum av andra skäl.

Av specialmotiveringen till 1 § (prop. s. 15) framgår att ändamåls-avsikten i enlighet med lagrådets förslag kommit att uttryckas i paragrafens andra stycke. Ändamålet stämmer överens med vad som

gällt för FoB 85, bortsett från att uppgifterna denna gång inte skulle få användas för kontroll av folkbokföringen. Lagrådet hade yttrat följande.

Ändamålet med FoB 90 är enligt paragrafen att få fram statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information. De uppgiftsskyldiga skall informeras om detta ändamål (jfr 5 § i det remitterade förslaget) och enligt vad som anges i remissprotokollet skall de insamlade uppgifterna inte få användas för andra ändamål. Bestämmelserna i den föreslagna lagstiftningen kan emellertid inte anses innefatta ett hinder mot att de genom FoB 90 insamlade uppgifterna används även för andra ändamål än det nyss angivna. Enligt lagrådets mening bör den uttalade ändamålsavsikten komma till klart uttryck i lagstiftningen. Detta kan lämpligen ske genom att till den föreslagna paragrafen fogas ett andra stycke av följande lydelse.

De genom den allmänna folk- och bostadsräkningen insamlade uppgifterna får inte användas för andra ändamål än det som anges i första stycket.

Det var alltså skyddet för den personliga integriteten som var motivet för begränsningarna av ändamålet för FoB 90-uppgifterna.

Vid ajourföring av lägenhetsregistret kommer förändringar att ske i uppgifter från FoB 90-registret som avser antal rum, kökstyp och uppvärmning. Det innebär att Lantmäteriverket – vid en fortsatt tillämpning av den gällande modellen – måste markera källorna för olika data i lägenhetsregistret och pröva utlämnande av en och samma uppgift efter olika ändamålsbestämmelser.

3.3.2 Överväganden

Uppbyggnaden av lägenhetsregistret bygger på att uppgifter ur andra register skall utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt. Endast där sådana inte finns tillgängliga – rättsligt eller faktiskt – skall en insamling från fastighetsägare ske. Eftersom vissa uppgifter om lägenheter i enbostadshus före 1990 redan finns i FoB 90-registret skall dessa om möjligt användas. Inför en uppläggning i hela landet av lägenhetsregistret måste ställning därför tas till frågan om FoB 90-uppgifterna får inhämtas och användas för de ändamål som anges i registerlagen.

FoB 90-ändamålet måste ställas i relation till det ändamål som uttrycks i lägenhetsregisterlagen. I förarbetena till FoB 90-lagen (prop. 1988/89:121, s. 9 och 10) anförs följande.

Information av det slag som erhålls genom en FoB utgör ett väsentligt underlag för samhällsplanering, forskning och allmän information och därpå grundade ställningstaganden inom såväl den offentliga som den privata sektorn.

FoB-informationen kompletterar sådant underlag som kan erhållas genom annan löpande samhällsstatistik, särskilda utredningar, mer eller mindre regelbundna urvalsundersökningar m.m.

I ett par väsentliga avseenden intar FoB-informationen en särställning. Den ger regelbundet återkommande information om vissa samhällsförhållanden som är gemensamma för hela landet och jämförelser mellan olika tider. Detta är viktigt för bl.a. samhällsplaneringen och forskningen. Den ger också information om förhållanden i fråga om hushåll, bostäder och yrken som man för närvarande inte kan få på något annat sätt.

Det är angeläget att få fram ett enhetligt underlag för den regionala och lokala samhällsplaneringen. Det ligger i medborgarnas intresse att de regionala och lokala organen kan fullgöra sina åligganden på ett rationellt sätt. Detta förutsätter tillgång till uppgifter om befolkningen avseende förutom ålder, kön, och civilstånd även sysselsättning, arbetspendling, hushållssammansättning, bostäder, utbildning och yrke.

För forskningsändamål används FoB-informationen främst inom medicinsk – och då huvudsakligen yrkes-, arbetsmiljö- och socialmedicinsk forskning samt inom samhällsvetenskaplig forskning. För att kunna klarlägga förändringar och utvecklingstendenser är det av betydande värde för forskningen att på grundval av upprepade folk- och bostadsräkningar få uppgifter i långa tidsserier.

Det som nu angivits utgör den yttre ramen för nyttjande av uppgifterna i lägenhetsregistret. I lägenhetsregisterlagen anges att uppgifterna i lägenhetsregistret får användas för framställning av statistik och för folkbokföring. Registret får även användas för ”resursfördelning, planering, uppföljning och utvärdering av boende, byggande och kommunikationer” (2 §).

Statistikregelgruppens förslag till ny lägenhetsregisterlag innebär vissa ändringar av ändamålen. Gruppen finner mot denna bakgrund att de ändamål som anges i 3 § 2 och 3 registerlagen (framställning av statistik samt planering, uppföljning och utvärdering av bostadslägenheter och byggande) innefattas i FoB 90-ändamålet, vilket betyder att alla uppgifter i lägenhetsregistret ligger inom ett i princip likartat och gemensamt ”ändamålsområde”. De uppgifter som hämtas från FoB 90-registret bör därmed kunna ingå i lägenhetsregistret och användas för samma ändamål som gäller enligt FoB 90-lagen. Det innebär samtidigt att uppgifterna inte får användas för de ändamål som avses i 3 § 1, 4 och 5 (folkbokföring och verksamhet som är knuten till fastighetsförvaltning).

Det bör vidare noteras att de uppgifter som kan överföras till lägenhetsregistret inte är knutna till enskilda personer utan avser byggnad, uppvärmning och rumsutrymmen. De har samma karaktär som

de uppgifter om småhus efter 1990 som hämtas in direkt från fastighetsägare och är inte personuppgifter i personuppgiftslagens (1996:204) mening. FoB 90-uppgifterna kan i lägenhetsregistret inte heller kopplas till de enskilda boende. Kopplingar av detta slag förutsätter sambearbetning med uppgifter från folkbokföringen (jfr. avsnittet 2.1.

Med hänsyn till att lägenhetsregistret är rikstäckande, anser arbetsgruppen att tillgången till uppgifter i registret bör begränsas av integritetsskäl. Detta bör ske genom inskränkningar i ändamålen samt begränsning av möjligheten till utlämnande på upptagning för automatiserad behandling.

3.4 Fastighetsägarnas uppgiftsskyldighet

Statistikregelgruppens förslag: En fastighetsägare skall lämna de uppgifter som behövs för att fastställa lägenhetsnummer samt andra byggnadsanknutna uppgifter som skall registreras i lägenhetsregistret och som inte kan hämtas från något annat register.

3.4.1 Gällande regler

Enligt 4 § lägenhetsregisterlagen (1995:1537) är en fastighetsägare skyldig att lämna de uppgifter som behövs för lägenhetsregistret och som inte kan inhämtas från fastighetsdatasystemet vid Lantmäteriverket.

I 4 § lägenhetsregisterförordningen (1996:435) föreskrivs att en fastighetsägare är skyldig att på begäran lämna vissa särskilt angivna uppgifter. De skall enligt bestämmelsens andra stycke lämnas till Lantmäteriverket enligt fastställt formulär. Fastighetsägare skall, enligt bestämmelsens tredje stycke, också lämna sådana uppgifter till kommunen som behövs för att fastställa lägenhetsbeteckning.

3.4.2 Utformningen av uppgiftsplikten

Provverksamheten har resulterat i kritik mot utformningen av fastighetsägarnas uppgiftsskyldighet beträffande lägenhetsuppgifter. RRV framhåller i sin rapport (RRV 1997:19, s. 51 f.) att det i författningsformuleringen ”på begäran” finns en oklarhet huruvida uppgiftsskyldigheten enbart gäller under uppläggnings- eller lägenhetsregistret eller även senare under ajourhållningen. Verket ser en risk att fastighets-

ägare inte uppmärksammar kravet på att fortlöpande meddela vissa större förändringar som gäller den inre utformningen av lägenheterna, uppgifter om värme och hiss samt av lägenhetsbeteckning.

RRV framhåller också att det finns en risk för att datakvaliteten i registret successivt försämras, åtminstone i fråga om sådana uppgifter som kommunen inte av naturliga skäl får kännedom om. Det leder också till ökade kostnader i ajourföringen genom att kommuner och Lantmäteriverket måste kontakta fastighetsägarna för att spåra förändringar. Verket föreslår därför att fastighetsägarnas uppgiftsskyldighet preciseras ytterligare i författning, t.ex. genom att formuleringen ”på begäran” tas bort.

Statistikregelgruppen anser i likhet med RRV att fastighetsägarna bör ha en löpande uppgiftsskyldighet beträffande de uppgifter i registret som kommunerna skall ajourföra, se avsnittet 3.2.4. Rekvisitet ”på begäran” som förekommer i den gällande lägenhetsregisterlagen bör därför inte få någon motsvarighet i den nya lagen.

3.4.3 Den framtida ajourföringen

Uppbyggnaden av lägenhetsregistret vilar, som redan framhållits, på att uppgifter ur andra register i stor utsträckning utnyttjas och att en ny insamling från fastighetsägare endast bör ske där sådana uppgifter inte finns tillgängliga – rättsligt eller faktiskt. När lägenhetsregistret är upplagt på riksnivå kommer det att krävas medverkan från fastighetsägarna som tillsammans med fastighetsregistret vid Lantmäteriverket, kommer att utgöra de huvudsakliga uppgiftslämnarna för att ajourföringen skall fungera. Kommunen får enligt Statistikregelgruppens förslag ansvar för ajourföringen av merparten av uppgifterna i registret och fastighetsägaren blir därvid kommunens viktigaste uppgiftslämnare.

Det finns ett antal möjliga alternativ beroende på val av ambitionsnivå, ersättningsnivå till kommunerna, prioritering av aktörer och liknande. En utgångspunkt i dessa överväganden bör helst vara att utgå från de administrativa rutiner som i dag finns i kommunerna inom plan- och bygglovsområdet. Andra – och helt separata – aviseringsrutiner kan också behöva tillskapas.

För att underlätta för fastighetsägarna och göra uppgiftslämmandet så rationellt som möjligt bör en samordning ske med annan närliggande uppgiftsinsamling till kommunen, främst när det gäller byggnadsverksamheten.

3.5 Adressättning

Statistikregelgruppens förslag:

- Belägenhetsadresser skall finnas i samtliga kommuner senast den 30 juni 2002.
- Lantmäteriverket ges i uppdrag att ta fram en tidsplan för uppläggningsen i hela landet.
- Regeringen fastställer tidsplanen.

3.5.1 Givna utgångspunkter

I regeringens proposition 1995/96:90 Registerbaserad folk- och bostadsräkning år 2000 m.m. framhölls att ett heltäckande register över adresser i FDS är en nödvändig förutsättning för ett rikstäckande lägenhetsregister, folkbokföring på lägenhet och en registerbaserad FoB. Kommunerna ansågs bära ansvaret för att adresser fastställs. Någon tidsplan för adressättningen behandlades inte.

I 5 § lägenhetsregisterlagen föreskrivs att varje bostadslägenhet skall kunna hänföras till en adress som fastställs av kommunen. Enligt 7 § lägenhetsregisterförordningen får Lantmäteriverket, om det finns synnerliga skäl, medge kommun anstånd med att införa de uppgifter som anges i 3 § under F 3 och 4 (lägenhetsbeteckning och belägenhetsadress).

Provverksamheten

Provområdena Gävle kommun och Högalids församling i Stockholm valdes bl.a. utifrån att adressregistren i Gävle och Stockholm bedömdes ha hög täckning och kvalitet.

Provet genomfördes enligt planerna. Ett system för lägenhetsregister grundat på adresserna i adressregistret i FDS byggdes upp under 1996. Det konstaterades snart att adressregistret behövde rättas och kompletteras för att uppnå den kvalitet som lägenhetsregistret förutsatte. Kommunernas arbete med adresserna blev därför omfattande.

Provet utvisade att frågorna kring adressättning gäller att varje lägenhetsnummer kan kopplas till en unik adress och att en fullständig och säker postnummersättning sker av alla adresser. De brister som uppmärksammats i adressregistret behöver åtgärdas innan uppläggningsen av lägenhetsregistret.

Även om lägenhetsregisterlagen aldrig sattes i kraft för hela landet, pågick förberedelsearbetet för uppläggningsen av ett rikstäckande

lägenhetsregister. Uppbyggnaden skulle ske kommunvis och förutsatte att kommunen då hade ett heltäckande adressregister. En tidsplan upprättades kommunvis där den första kommunen skulle vara klar med sitt adressregister i mars 1999 och den sista kommunen i mars 2001. Den bedömning som gjordes var att inte alla kommuner skulle vara klara med adresserna enligt tidsplanen.

För de kommuner som inte var klara skulle en undantagslösning tillämpas för att få in återstående adresser i adressregistret. Det innebar att befintliga folkbokföringsadresser skulle användas när kommunala adresser saknades. Undantaget skulle gälla för vissa enbostadshus utanför tätort. Där fastställd belägenhetsadress saknades skulle Lantmäteriverket istället för belägenhetsadress få införa uppgift om adress som var registrerad i folkbokföringen för personer som är folkbokförda på fastigheten. Genom en sådan åtgärd skulle uppgifter om bostaden i lägenhetsregistret kopplas till en folkbokföringsadress på fastigheten. I den utökade folkbokföringsadressen vid skattekontoren skulle då fortsättningsvis användas den befintliga folkbokföringsadressen istället för belägenhetsadress. Finns det flera bostäder på en fastighet måste belägenhetsadresser sättas även utanför tätort. Vid tillämpningen av detta undantag skulle den tätortsavgränsning som fastställs av SCB gälla.

RRV ställde sig bakom det alternativa förslaget för att säkerställa tidsplanen för registeruppbyggnaden (jfr RRV rapport 1997:19 s. 48).

Den framtida tillämpningen av alternativa adresser behandlas nedan i avsnittet 3.5.5

Lägenhetsregistret och den utökade folkbokföringsadressen förutsätter att varje lägenhetsnummer kan kopplas till en unik belägenhetsadress. Vidare krävs, enligt erfarenheterna från provverksamheten, att en fullständig och säker postnummersättning kan ske av alla adresser. Enligt RRV:s bedömning (RRV rapport 1997:19 s. 47 f.) är Lantmäteriverkets och kommunernas adressregisterarbete en nyckeluppgift inför den registerbaserade folk- och bostadsräkningen.

3.5.2 Basadressregisterprojektet

Basadressregisterprojektet arbetar aktivt för att underlätta införandet av ett basadressregister. Arbetet har med nuvarande inriktning bedrivits i drygt fyra år. I en styrgrupp för projektet ingår representanter för Lantmäteriverket, RSV, SCB, Svenska Kommunförbundet och Posten Sverige AB. Aktiviteterna i projektet har intensifierats under 1999 i och med det återupptagna FoB-arbetet. Bl.a. kommer under våren 2000 att i en rapport beskrivas vad som skett inom området de senaste åren, de

förutsättningar som gäller idag samt förslag till fortsatt handlingsprogram.

Medan frågan om lägenhetsregister endast omfattar adresser på bostadsfastigheter, utgör basadressprojektet grunden för heltäckande belägenhetsadresser, omfattande även arbetsställen m.m. Tankarna bakom basadressregistret innebär att

- kommunerna ansvarar på frivillig grund för att belägenhetsadresser sätts enligt svensk standard och att adressregistret förs i fastighetsregistret vid Lantmäteriverket,
- Lantmäteriverket förvaltar registret med belägenhetsadresser. Adresserna skall vara knutna till byggnader och fastigheter och kan därigenom lägesbestämmas med koordinater,
- Posten Sverige AB ansvarar för att komplettera adresserna med postort och postnummer,
- endast dessa belägenhetsadresser skall användas inom all statlig och kommunal verksamhet. Andra belägenhetsadresser får inte registreras eller lagras. Folkbokföringen använder t.ex. uteslutande adresser från basadressregistret, samt att
- Posten använder delar av belägenhetsadresserna i den postala utdelningsadressen.

Inom Basadressprojektet har man konstaterat att förutsättningarna för att uppnå målen för arbetet är följande. På den positiva sidan noteras att

- det finns en svensk standard för belägenhetsadresser,
- adressplatsens ungefärliga belägenhet (på entrénivå) kan hämtas från byggnadskoordinater, och att
- det finns ett i nära framtid fungerande system för utbyte av adresser mellan de berörda organisationerna.

På den negativa sidan noteras att

- det fortfarande saknas ett stort antal adresser i registret, bland annat uppskattningsvis 1 miljon adressplatser,
- ersättning för det kommunala arbetet med att sätta adresser inte utgår,
- adressregistret är frivilligt, samt att
- det är svårt att få genomslag för användningen av den svenska standarden ute i samhället, t.ex. redovisas långa adresser inte fullständigt i många system.

Inom Basadressregisterprojektet har frågan aktualiserats att omgående sätta lägenhetsregisterlagen i kraft i de delar som berör adressarbetet.

3.5.3 Kvalitetskontroll

Provverksamheten inför registerbaserad FoB har tydligt visat att innehållet i adressregistret måste kvalitetskontrolleras innan uppläggningsen av lägenhetsregistret kan påbörjas. Adressfel orsakar problem och merkostnader för alla inblandade parter. Lantmäteriverket har efter provet utvecklat ett system för en kvalitetskontroll som skall utföras i samverkan mellan verket och berörd kommun. Det innebär dels att Lantmäteriverket stämmer av adressregistret mot RSV:s adresser på fastigheter med folkbokförda personer, dels en kontroll av att adressregistret är heltäckande vad avser ”permanenta” bostäder.

Idag pågår kvalitetskontrollen i drygt 40 kommuner som nu är klara med adressättningsarbetet. För övriga kommuner kan det bli aktuellt med kvalitetskontroll i två steg. Dels en tidig avstämning av befintligt innehåll i adressregistret, dels en slutlig avstämning när respektive kommun anser att adressättningen är fullständigt genomförd i kommunen.

Så länge författningsstöd för adressarbetet saknas, och såväl uppläggning som kvalitetskontroll bygger på frivillig medverkan från kommunerna innebär adressarbetet i olika steg en stor risk för att den första registerbaserade FoB:en måste förskjutas.

3.5.4 Återstående adressättning

Alla fastigheter med mer än en bostad måste ha en fastställd adress som är unik inom kommunen. Den fastställda adressen utgör grund för en entydig identifiering av lägenheterna med hjälp av lägenhetsnummer.

Fastigheter som har endast en bostadslägenhet behöver inte ha fastställda adresser för att folkbokföringsregistren skall kunna ligga till grund för en registerbaserad FoB.

I provverksamheten är folkbokföringssystemet byggt så att fullständiga adresser till alla lägenheter hämtas från lägenhetsregistret. Principen att folkbokföringen alltid skall använda fastställda adresser har stora fördelar på många områden. Det är därför önskvärt från folkbokföringssynpunkt att kommunerna fastställer adresser till alla fastigheter med bostäder. Det slutliga syftet – en registerbaserad FoB år 2005 – förutsätter dock inte att samtliga enbostadsfastigheter har av kommunen fastställda adresser.

Som tidigare redovisats är adressfrågan fortsatt tidskritisk för hela FoB-projektet. Arbetsgruppen vill därför framhålla att regeringen i princip förfogar över möjligheten att sätta registerlagen i kraft för hela riket. Kommunernas skyldighet att fastställa adresser inträder då omedelbart. Eftersom det ännu inte finns något författningsstöd som

medför en skyldighet för kommunerna att åsätta adresser, annat än i provområdena Gävle och Högalids församling i Stockholms stad, har kommunerna kommit olika långt i denna verksamhet. Ett hundratal kommuner har t.ex. ännu inte någon fastlagd tidsplan för arbetet.

Resursinsatserna för uppbyggnad och ajourhållning av adressregister under de senaste åren varierar mycket kommunerna emellan. Det finns ett antal kommuner som satsat på en koncentrerad uppbyggnadsinsats för att stå rustade inför framtiden och snabbt kunna utnyttja resultatet i olika kommunala tillämpningar. Andra har tagit ställningen att inte satsa några resurser alls förrän tvingande författningar trätt i kraft. På många håll har adressättning visserligen pågått, men utan prioritet eller tidsplan. Ajourföring och komplettering av adresserna i redan upplagda områden har prioriterats lågt av många kommuner. Enstaka kommuner har byggt upp interna adressregister utanför FDS. Omfattningen och kvaliteten hos dessa är inte känd.

För närvarande har 239 av landets 289 kommuner träffat avtal med Lantmäteriverket om ajourhållning av adressregistret i FDS. Enligt avtalet utgår ersättning per vidtagen åtgärd. En normal ajourhållningsåtgärd ersattes under 1999 med 27,80 kr. Under detta år utbetalades ersättning till kommunerna med totalt 2,1 miljoner kr.

Lantmäteriverket undersökte i juni 1999 kommunernas planer beträffande adressregistret. Läget kunde då sammanfattas så att

- 33 kommuner var klara med adressättningen och resultatet var infört i FDS,
- 55 kommuner uppgav att de skulle bli klara under år 1999,
- 57 kommuner uppgav att de skulle bli klara under år 2000,
- 5 kommuner uppgav att de skulle bli klara under år 2001,
- 4 kommuner uppgav en senare tidpunkt än 2001, och
- övriga 135 kommuner saknade plan för arbetet eller kunde i vart fall inte uppge någon tidpunkt för när de beräknades bli klara.

Vid ingången av år 2000 kan konstateras att av de 55 kommuner som sade sig kunna bli klara under hösten 1999 har endast 25 blivit klara.

Att 135 kommuner inte kan ange någon tidpunkt beror i huvudsak på att det inte tagits kommunala beslut att sätta av tillräckliga ekonomiska resurser för arbetet. Många har uppgett att de efter 1998 års beslut att ytterligare utreda lägenhetsregistret inte ansåg adressättningen på landsbygd prioriterad.

Det framstår som viktigt och brådskande att bringa klarhet i frågan för de kommuner som ännu inte har någon plan för adressättningsarbetet. En lagreglering av lägenhetsregistret och därmed kommunernas skyldighet att fastställa adresser bör därför sättas i kraft för hela landet

så snart som möjligt. Från Svenska Kommunförbundets sida utgår man från att den s.k. finansieringsprincipen då träder i kraft.

I budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:1) ansåg regeringen att de krav på kompensation avseende kostnader för uppbyggnaden av ett nytt adressregister som då fördes fram från Svenska Kommunförbundet, fick betraktas som tillgodosedda mot bakgrund av den ökning av statsbidragen till kommunerna som föreslogs i propositionen (jfr bet. 1997/97:FiU3, rskr. 1997/98:122).

Statistikregelgruppen föreslår så omfattande förändringar av den gällande regleringen i lägenhetsregisterlagen (1995:1537) att det är motiverat med en ny författning. Det framstår mot den bakgrunden inte som rimligt att sätta lägenhetsregisterlagen i kraft i gällande lydelse genom ett regeringsbeslut. Ikraftträdandet bör i stället ske efter riksdagens behandling av förslaget till en ny lägenhetsregisterlag, alltså tidigast per den 1 juli 2001.

Den tid som står till förfogande fram till en FoB år 2005 innebär att adresser måste vara satta i hela landet senast den 30 juni 2002. Denna sista tidpunkt bör regleras i den lag om uppläggnings av lägenhetsregister m.m. som Statistikregelgruppen föreslår (se avsnittet 3.7.3). När adressättningen skall vara slutförd i varje kommun bör föreskrivas av regeringen. En liknande ordning har med framgång prövats vid uppläggnings av fastighetsdatasystemet.

Samtidigt innebär detta att tiden mellan lagens ikraftträdande och den tidpunkt då adressättningen skall vara färdig blir kort. Många kommuner har dock, bl.a. mot bakgrund av riksdagens tidigare uttalanden i frågan, påbörjat arbetet med att skapa fullständiga adressregister. Många kommuner har också genomfört en stor del av adressättningen och kommer inte ha några problem att uppfylla kravet på ett fullständigt och kvalitetskontrollerat register per den 1 juli 2002. För dessa kommuner kommer regeringens beslut inte att ha någon reell betydelse. Det kan antas att många av dessa kommuner i samarbete med Lantmäteriverket kommer att genomföra kvalitetskontroll redan under åren 2000 och 2001. Men i dagsläget saknar ca 100 kommuner en plan för att framställa ett fullständigt adressregister för all bostadsbebyggelse.

För att klarhet ska skapas så fort som möjligt beträffande vilka krav som ställs på kommunerna när det gäller adressättning, bör regeringen snarast ge Lantmäteriverket i uppdrag att i samråd med Posten Sverige AB, RSV och Svenska Kommunförbundet ta fram en tidsplan för uppläggnings av belägenhetsadresser i hela landet. Ett sådant uppdrag bör enligt Statistikregelgruppens mening ges omedelbart och inte avvakta den vidare behandlingen av gruppens övriga förslag.

Kommunernas adressättning kommer alltså att regleras i en av regeringen fastställd tidsplan som bör tas in i uppläggningsförfattning-

arna. I tidsplanen måste tid för den slutliga kvalitetskontrollen ingå, se avsnitt 3.5.3. Lantmäteriverket har beräknat att kvalitetskontrollen i en kommun normalt kan komma att sträcka sig över en period av tre månader.

3.5.5 Alternativa adresser

I förslaget till ny författningsreglering (Ds 1997:77) föreslogs efter erfarenheter av provverksamheten en möjlighet att medge undantag från kravet på kommunalt fastställda belägenhetsadresser. Om kommunen inte blev klar med adressättningen i tid skulle Lantmäteriverket ges möjlighet att medge undantag. Regeln skulle begränsas till att avse enbostadshus utanför tätort och den alternativa adress som avsågs var den adress som fanns registrerad i folkbokföringen för personer som var folkbokförda på fastigheten.

Den senarelagda FoB:en innebär att tidsplanen för adressättningen blir något mindre pressad. Redovisningen av läget beträffande adressättningen i kommunerna i avsnitt 3.5.4 visar dock att det inte kan uteslutas att alternativa adresser kan behöva användas. En regel med i huvudsak samma innebörd som den nyss beskrivna bör alltså införas.

Den huvudsakliga tillämpningen bedöms innebära att folkbokföringsadress kan komma att anges för vissa enbostadshus utanför tätort. Regeln bör dock inte begränsas till dessa fall. Det kan även finnas byggnader med flera bostäder där alternativ adress är möjlig att använda. Inom områden där det kan bli aktuellt att använda alternativa adresser för enbostadshus bör det kunna medges även för sådana byggnader. I vissa fall kan det finnas behov av att använda alternativa adresser även inom tätort. Regleringen bör även medge möjlighet att pröva andra källor än folkbokföringen i de fall dessa adresser inte är möjliga att använda som belägenhetsadresser, t.ex. då folkbokföringsadressen är en boxadress.

Det måste dock anmärkas att införandet av alternativa adresser från andra källor inte kan ske på enkel maskinell väg. Vidare måste kommunikation ske med både fastighetsägaren och de folkbokförda. Att föra in exempelvis fastighetsbeteckningen som ersättning för en reguljärt fastställd adress ger ingen ytterligare information och kan av de berörda komma att uppfattas som en onödig byråkratisk omgång.

Användningen av alternativa adresser bör kräva synnerliga skäl. Regeln skall bara tillämpas i samband med uppläggnings av lägenhetsregistret och bör placeras i lagen om uppläggning av lägenhetsregister. Det kan slutligen noteras att det för lägenhetsregisteruppläggnings inte

föreligger något behov av adressättning av fritidshus som inte har något folkbokfört boende.

3.6 Lägenhetsnummer

Statistikregelgruppens förslag: En standard för stabila, kända och informationsbärande lägenhetsnummer fastställs av regeringen.

3.6.1 Gällande regler

Enligt 5 § lagen om lägenhetsregister skall kommunen i de fall det finns mer än en bostadslägenhet med samma adress fastställa en särskild beteckning för varje lägenhet (lägenhetsnummer).

För provverksamheten i Gävle och Högalid gällde att lägenhetsnumren skulle dels vara kopplade till en fastställd adress i adressregistret, dels vara unika inom en entré. Fastighetsägarnas egna beteckningar godkändes under förutsättning att de omfattade högst fem tecken. Det fanns inga krav på skyltning av lägenheterna eller att fastighetsägaren i annan form skulle underrätta de boende om lägenhetsnumret. Det uttalades inte heller något krav på att numret skulle vara beständigt över tiden.

98 procent av lägenheterna i flerbostadshus hade numrering med högst fyra tecken. I den enkät som skickades ut till samtliga SABO-företag och ett urval privata fastighetsägare före provet lämnade 3,5 procent exempel på en kod som var längre än fyra tecken. Det är osäkert om alla positioner faktiskt utnyttjades.

Resultatet av provverksamheten utvisar enligt arbetsgruppens mening med stor tydlighet att lägenhetsnumren, förutom att vara knutna till en fastställd unik adress, måste vara stabila, standardiserade och kända, för att en registerbaserad FoB skall kunna genomföras med god kvalitet.

3.6.2 Stabila lägenhetsnummer

Under ajourhållningen av lägenhetsregistret har endast fyra fastighetsägare anmält ändrade lägenhetsnummer. Det har emellertid på annat sätt kunnat konstateras att fastighetsförsäljningar har skett, med ändring av lägenhetsnummer i fastighetsägarnas register som följd. Statistik visar att 7 procent av flerbostadsfastigheterna bytte ägare under år 1998. Hur många som byter fastighetsförvaltare under ett år är inte känt. Antalet

potentiella byten av lägenhetsnummer är således inte oväsentligt. Byten orsakar löpande kostnader hos såväl Lantmäteriverket som RSV, och komplikationer i de datasystem som administrerar folkbokföringsadresser. Uppgifterna i lägenhetsregistret och fastighetsägarregistren överensstämmer inte och inflyttande hyresgäster kommer heller inte att kunna placeras på rätt lägenhet i folkbokföringen. Grunden för en registerbaserad FoB av godtagbar kvalitet kan därigenom komma att undermineras. Lägenhetsnummer som ändras över tiden hos fastighetsägare/förvaltare kommer att orsaka problem och kostnader i alla led framgent under hela driftfasen. Arbetsgruppen anser med hänsyn härtill och till vad som tidigare sagts att det bör införas ett krav på *stabila* beteckningar.

Att lägenhetsnummer skall vara stabila innebär att de knyts till lägenheten som sådan och därmed inte blir beroende av vare sig vem som förvaltar huset, eventuella ombyggnader eller andra i tiden föränderliga faktorer. Numren bör bli obligatoriska och sättas efter en gemensam standard för alla lägenheter i uppläggningsen. Fastställda nummer skall inte kunna ändras annat än i undantagsfall.

En standard bör utformas så att den endast i begränsad utsträckning påverkar fastighetsägarna. En begränsning till numeriska tecken (1, 2, 3 etc.) påverkar, enligt vad arbetsgruppen erfarit, endast ett fåtal fastighetsägare. I fastighetsägarenkäten lämnade mindre än 1 procent exempel på en beteckning som var alfanumerisk (a, b, c etc.). I provet hade 3 procent av lägenheterna en icke-numerisk beteckning, vilket delvis har berott på att ägare till mindre hyreshus som saknade lägenhetsnumrering följde ett av exemplen på godkänd numrering i uppläggningsens informationsbroschyr. I övrigt är det ett litet fåtal fastighetsägare (främst bostadsrättsföreningar) som har alfanumeriska beteckningar.

Det kan noteras att 98 procent av lägenheterna i flerbostadshus i provet betecknades med högst fyra tecken. Detta talar enligt gruppens mening för att standarden för lägenhetsnummer med fördel kan begränsas till högst fyra numeriska tecken.

Statistikregelgruppen föreslår att Lantmäteriverket och RSV ges i uppdrag att utveckla en gemensam standard för informationsbärande lägenhetsnummer i samverkan med fastighetsägarorganisationer, förvaltare, posten och andra stora adressanvändare. Våningsplan och läge inom planen bör framgå av denna standard. Angivande av våningsplan måste kunna anpassas till lokala förhållanden. Regeringen fastställer standarden.

Fastighetsägarens befintliga lägenhetsnummer bör inom vissa ramar (fyra tecken etc.) accepteras under en övergångstid. En viss sista tid bör dock bestämmas när samtliga lägenhetsnummer skall bygga på den

standard som fastställs. Denna tidpunkt kan fastställas först när en standard tagits fram.

Att lägenhetsnummer också måste vara kända behandlas i avsnittet 4.2.

En ytterligare åtgärd som kan bidra till att göra lägenhetsnummer stabila är att fastighetsägarna ges möjlighet att lägga upp – och senare även uppdatera – de egna förvaltningssystemen med hjälp av lägenhetsregistret. Inte obetydliga delar av bostadsbeståndet förvaltas av särskilda förvaltningsföretag eller intresseorganisationer. Också sådana bör ges möjlighet att få tillgång till uppgifter ur lägenhetsregistret som avser förvaltade bostadsfastigheter. Detta ses som en nödvändig förutsättning för att lägenhetsnummer skall bli stabila, särskilt som byte av förvaltare sker i viss utsträckning.

3.7 Uppbyggnad på riksnivå

Statistikregelgruppens förslag: De bestämmelser som behövs för uppläggningsarbetet införs i en särskild lag om uppläggning av lägenhetsregistret.

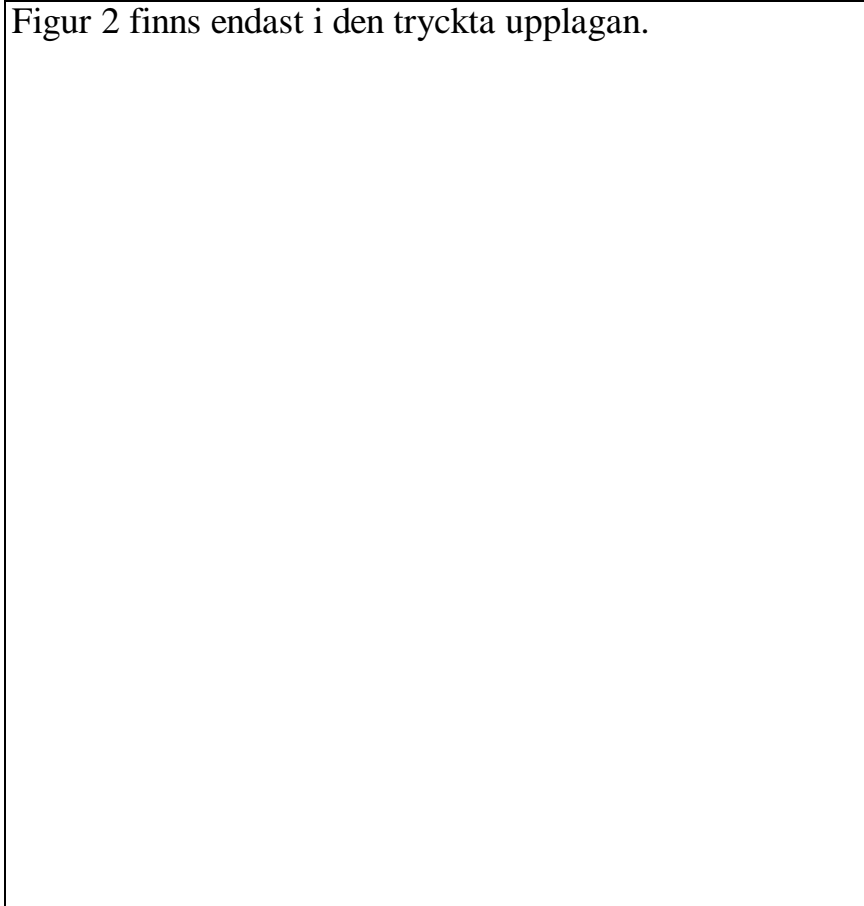
Hela processen med lägenhetsregistret kan delas in i tre faser, nämligen

- adressättningen
- uppläggningsarbetet, samt
- ajourföringen.

Uppgiftslämnare under uppläggningsarbetet är

- fastighetsdatasystemet,
- registret FoB 90,
- kommunerna, samt
- fastighetsägarna.

Figur 2 finns endast i den tryckta upplagan.

Figur 2. Hur uppgifter om lägenhetsnummer hanteras vid uppläggningsarbetet.

3.7.1 Uppbyggnaden av lägenhetsregistret

Tidigare planerades en strikt kommunvis riksoppläggningsarbete av lägenhetsregistret. Styrande för detta var den hårt pressade tidsplanen för adressarbetet. Det senare bedömdes endast kunna ske kommunvis för att säkerställa att tillräckligt många kommuner färdigställdes per månad inför oppläggningsarbetet av lägenhetsregistret.

En oppläggningsarbete på detta sätt medför dock problem för stora fastighetsägare och förvaltare som då skulle behövt lämna uppgifter för varje kommun, alltså vid ett flertal tillfällen.

Förutsättningarna för oppläggningsarbetet är denna gång bättre. Tidsplanen medger nu att belägenhetsadresserna fastställs innan

uppbyggnaden av lägenhetsregistret startar. Genom att prioritera flerbostadshus/tätortsadresser kan samarbetet med stora fastighetsägare inledas i ett tidigt skede. Dessa kan också få tillgång till fastställda adresser före leverans av uppgifter till lägenhetsregistret, vilket kommer främja användningen av de nya adresserna. Att dessa allmänt börjar användas i samhället av inte minst de boende, kommer att underlätta arbetet med folkbokföring på lägenhet.

För att minska olägenheterna för de stora fastighetsägarna samt möjliggöra mer riktade informationsinsatser bör tidsplanen för uppgiftsinsamlingen göras utifrån dels typen av fastighet (flerbostadshus, småhus etc.) och dels utifrån hur fastighetsägarna skall lämna uppgifterna (enligt överenskommen tidsplan, via Internet eller via blankett). Först därefter bör en geografisk planering göras för att t.ex. underlätta informationsinsatserna.

Lantmäteriverket avser att träffa en överenskommelse med ett antal stora fastighetsägare om leveransplaner. Genom att sedan starta med de stora fastighetsägarna kommer det att bli möjligt att få ett jämt flöde av uppgifter från fastighetsägarna.

Lantmäteriverket

Uppläggningsen i hela landet av lägenhetsregistret förutsätter dels en tidsplan som anger i vilken ordning kommunerna måste vara klara med adresssättningen, dels tillstånd till den behandling av personuppgifter som behövs för framställning av lägenhetsregistret. Tidsplanen har redan berörts i ett tidigare avsnitt.

Processen för uppläggningsen av lägenhetsregistret på riksnivå är tänkt att i stora drag se ut enligt följande.

1. Lantmäteriverket erbjuder de stora fastighetsägarna att utföra en avstämning av deras adresser mot adresserna i adressregistret.
2. Blanketter tillställs ägare till småhus med en lägenhet byggda efter FoB 90 med erbjudande om att lämna uppgifter via Internet eller per blankett. För att få bättre genomslag för informationen görs en geografisk förfrågan.
3. Stora fastighetsägare lämnar enligt överenskommen tidsplan uppgift om lägenheter och kontraktsinnehavare.
4. Lägenhetsregistret läggs upp för aktuella fastigheter och ajourhållningen inleds.
5. Folkbokföring på lägenhet inleds där lägenheter finns, annars sker folkbokföring på entré eller fastighet.
6. Övriga ägare av flerbostadshus erbjuds att lämna uppgifter via Internet.

7. Blanketter tillställs bostadshusägare som inte har lämnat uppgifter – med uppmaning att göra det. Uppgifterna kan lämnas via Internet eller på blankett.
8. Småhusägare med flera lägenheter erbjuds att lämna uppgifter via Internet.
9. Blanketter tillställs småhusägare med flera lägenheter som inte lämnat uppgifter – med uppmaning att göra det. Uppgifterna kan lämnas via Internet eller på blankett.

Vid uppläggningsen används dels typkoden från taxeringen, dels uppgifter om det finns folkbokförda personer på en fastighet eller ej. Vid uppläggningsen begärs uppgifter in från alla ägare till fastigheter med en typkod som pekar mot en permanentbostad, oavsett om det på fastigheten finns folkbokförda eller ej (småhus med 1–2 bostäder, småhus med flera bostäder, flerbostadshus med respektive utan lokaler etc.). Här kommer Lantmäteriverket att få in en del övergivna permanentbostadshus där fastighetsägaren inte lämnat några uppgifter (eftersom husen t.ex. används som fritidsbostäder). För dessa hus registreras inga lägenhetsuppgifter.

Vid uppläggningsen begär Lantmäteriverket också in uppgifter från alla ägare till andra fastigheter (industrier, vårdinrättningar, fritidshus) om det vid uppläggningsstillfället finns folkbokförda på fastigheten. Här finns t.ex. fritidshus, personalbostäder vid skolor etc. men sannolikt även en del fel i folkbokföringsen).

Lantmäteriverket begär inte in uppgifter i uppläggningsen från ägare till fritidshus som inte har folkbokfört boende. Dessa kommer först att läggas in i registret när någon anmäler flyttning till ett sådant hus. Då går en begäran ut om uppgifter från fastighetsägaren och frågan om adressättning aktualiseras. Det är fråga om drygt 600 000 hus. Det är därför viktigt att understryka att det inte ingår och heller aldrig har ingått i FoB:arna.

Kommunerna

Uppbyggnaden av lägenhetsregistret kommer att pågå under en relativt lång tidsperiod i varje kommun. Det betyder att det redan när uppläggningsen startat i en kommun kommer att uppstå ett behov av att bevaka förändringar i bebyggelsen, dvs. ajourhållning. I uppläggningsen begär Lantmäteriverket in uppgifter om den bostadsbebyggelse som vid uppläggningsstidpunkten är känd genom byggnadsregister, taxering och folkbokföring. Den bebyggelse som kommer till stånd efter Lantmäteriverkets begäran av uppgifter (nyproduktion) och de ändringar som sker

efter det att en uppgift registrerats i lägenhetsregistret (ombyggnad) måste tas in via kommunens ajourhållning.

I tabellen nedan (se *figur 3*) framgår att Lantmäteriverket i princip har ansvaret för uppläggningsfasen medan kommunen har ansvaret för ajourhållningen. Att inte Lantmäteriverket bör sköta ajourhållningen sammanhänger med att verket saknar möjlighet att efter uppläggningsfasen få kännedom om förändringar i form av ny- och ombyggnad av bostäder.

Övergången mellan uppläggningsfasen och ajourhållningsfasen bör lösas på det sätt som är mest praktiskt. Statistikregelgruppen anser att det är mest praktiskt att överlämna lägenhetsregistret områdesvis till kommunen för ajourföring.

Kommunerna kommer i det nya samordnade ajourhållningssystemet för byggnader, adresser och lägenheter inte att ha någon uttalad svårighet att avgöra för vilka fastigheter lägenhetsnummer har lagts upp.

Ett särskilt problem uppkommer när en fastighet som tidigare inte hade några bostadslägenheter bebyggs under uppläggningsfasen. När kommunen skall ajourhålla byggnads- och adressregistret måste man veta om man även skall ajourhålla lägenheterna dvs. om lägenheterna har lagts upp för aktuella fastighet. Byggnadsregistrering måste därför innehålla en markering av läget för uppläggningsarbetet för fastigheten, dvs. om förfrågan planeras skickas ut från Lantmäteriverket. För att kommunen skall veta om det är ett uppläggningsfall eller ett ajourhållningsfall kommer det i uppläggningsregistret att finnas angivet för varje fastighet om

- förfrågan skall skickas ut – berörda entréadresser,
- förfrågan har skickats ut – berörda entréadresser,
- arbete pågår – för varje entréadress, samt
- arbetet klart – för varje entréadress.

Statistikregelgruppen förordar alltså en lösning där överlämnandet till kommunen för ajourhållning sker områdesvis. Detta för att få ett enkelt och lättförståeligt system med klart reglerade ansvarsområden. Ett annat skäl för att välja detta alternativ är att undvika dubbelarbete och att så snart som möjligt införa principen *registrering vid källan*. För kommunen kommer också ajourhållningen att starta successivt vilket torde vara en ytterligare fördel.

	Källa	Registrerare	
		uppläggn- ningen	ajourhåll- ningen
A. Bostadslägenhet			
1. Lägenhetsnummer	fastighetsägaren	LMV	kommunen
2. Antal rum ¹	”	”	”
3. Kökstyp ²	”	”	”
4. Bostadsarea (flerb.hus)	”	”	”
Bostadsarea (småhus)	FTR/fast.ägare	”	”
5. Våningsplan (flerb.hus)	fastighetsägaren	”	”
6. Slag av lägenhet	”	”	”
B. Entré			
1. Belägenhetsadress	kommunen	”	”
Alternativ adress	RSV/annan källa	”	-
2. Postnummer och postort	Posten Sverige AB	”	LMV
3. Hiss	fastighetsägaren	”	kommunen
C. Byggnad			
1. Byggnadsnummer	FDS	”	”
2. Slag av byggnad	FTR	”	”
3. Typkod	”	”	FTR
4. Värmesystem ³	fastighetsägaren	”	kommunen
5. Åldersuppgifter	FTR fastighetsägaren FoB 90	”	”
D. Ägare			
1. Juridisk form	FDS	”	FDS
E. Fastighet			
1. Beteckning	”	”	”
2. Län	”	”	”

Figur 3. Registrering och ajourföring av uppgifter i lägenhetsregistret

¹ Vissa småhus hämtas från FoB90.² Vissa småhus hämtas från FoB90.³ Vissa småhus hämtas från FoB90.

3.7.2 Vilka bostäder som bör ingå i uppläggningsen

Det primära syftet med lägenhetsregistret, att vara underlag till registerbaserade FoB:ar, innebär att alla bostäder som används som permanentbostad, eller tillfälligt inte används, skall redovisas i registret. Fritidshus utan folkbokfört boende, uppskattningsvis mellan 600 000 och 700 000 hus, kommer inte ingå i uppläggningsen. I provverksamheten utvecklades metoder för att med så stor precision som möjligt finna de bostäder som uppfyller dessa krav, d v s alla byggnader med folkbokförda personer samt de som tillfälligt står tomma.

För riksuppläggningsen innebär detta att alla fastigheter med folkbokfört boende kommer att ingå oberoende av hur fastigheterna är taxerade. Ägare av byggnader taxerade för fritidshusändamål, som vårdinrättning, skolor, för handelsändamål, industrier etc. får alltså en begäran om uppgifter om det finns folkbokfört boende på fastigheten.

För övriga fastigheter, som saknar folkbokfört boende, styrs behandlingen vid insamlingen av typkod enligt fastighetstaxeringen. Det innebär att ägare till fastigheter med typkoder som pekar mot ”permanentbostäder”, t.ex. 220, 222, 223 (småhus) samt 320, 321 och 325 (flerbostadshus) får en uppmaning att lämna uppgifter även om det saknas folkbokfört boende på fastigheten.

Efter uppläggningsen, i ajourhållningsskedet, kommer registret att successivt kompletteras dels med ny bebyggelse dels med fritidshus som tas i anspråk för permanentboende. När en person anmäler flyttning till en bostad som inte finns i lägenhetsregistret, det kan vara en ny byggnad eller en byggnad som tidigare använts för annat än permanentboende, får kommunen en signal om detta från skattekontoret. Saknas belägenhetsadress skall kommunen fastställa en sådan. Därefter skall fastighetsägaren lämna uppgifter om lägenheterna för registrering i lägenhetsregistret. Om användningen förändras från permanentboende till fritidsboende behövs däremot ingen åtgärd av kommunen. Dessa ”nya” fritidshus ligger alltså kvar i lägenhetsregistret.

Registrering av rivningar samordnas med ajourhållning av byggnadsregistret.

3.7.3 Författningsreglering

Provverksamhetsförfattningarna innehåller framför allt bestämmelser om den sambearbetning av personrelaterade uppgifter som leder till att lägenhetsregistret byggs upp. Vidare finns bestämmelser om information till enskilda och om gallring av elektroniskt lagrad information. Ett liknande författningsstöd måste skapas inför uppläggningsen på riksnivå.

De bestämmelser som specifikt behövs för uppläggningsarbetet bör i så stor utsträckning som möjligt införas i särskilda författningar och inte belasta den permanenta regleringen av lägenhetsregistret.

Under uppläggningsarbetet kommer personuppgifter att behandlas. I likhet med vad arbetsgruppen föreslår i fråga om den nya regleringen av lägenhetsregistret bör personuppgiftslagens (1998:204) regler gälla för denna behandling. I vissa fall behöver dock personuppgiftslagen kompletteras.

Enligt Statistikregelgruppen behövs särskilda regler om informationsskyldighet beträffande ändamålet med uppläggningsarbetet och innehållet i registret. I lagen bör även regleras den enskildes rätt att överklaga samt möjligheten att få rättelse och skadestånd.

I en uppläggningslag behövs också regler om när adressättningen skall vara klar i samtliga kommuner och vem som beslutar om detta.

Slutligen bör också regleras vad som skall ske med personuppgifterna i uppläggningsregistren. Här föreslår Statistikregelgruppen att uppgifterna skall gallras när uppläggningsarbetet är klart. Denna gallring gäller endast elektroniskt lagrad information. Beträffande pappersburen information krävs särskilda skäl för en reglering vid sidan av arkivlagen och några sådana är enligt arbetsgruppen mening inte för handen. Beslut om gallring fattas i stället av Riksarkivet.

Eftersom uppbyggnaden kan beräknas pågå under en längre tidsperiod som är svår att helt överblicka, bör giltighetstiden för uppläggningslagen inte vara begränsad.

3.8 Ajourhållning av lägenhetsregistret

Ajourhållningen av ett register inleds i stort sett när de första uppgifterna förs in i registret. Detta är en nödvändig procedur vid all uppbyggnad av nya register.

Ett särskilt problem uppkommer när ansvaret för uppbyggnaden ligger hos Lantmäteriverket medan ansvaret för ajourhållningen ligger hos kommunen. Ett alternativ som diskuterats i arbetsgruppen är att ajourhållningen under uppbyggnadsskedet också skulle ligga hos verket. Detta alternativ har dock uppenbara nackdelar och skulle få uppenbara konsekvenser för registrets kvalitet. Vid uppläggningsarbetet begär Lantmäteriverket in uppgifter om den bostadsbebyggelse som då är känd genom byggnadsregistret, fastighetstaxeringsregistret och folkbokföringsregistren. Den bebyggelse som tillkommer efter verkets begäran om uppgifter från fastighetsägaren eller de ändringar som sker efter uppläggningsarbetet saknar Lantmäteriverket kännedom

om. Att utarbeta ett särskilt aviseringssystem för dessa fall framstår inte heller som praktiskt möjligt.

Samordningen av upplägningsfas och ajourhållningsfas bör i stället göras så att Lantmäteriverket överlämnar lägenhetsregistret områdesvis till kommunen för ajourhållning. Kommunerna kommer i det samordnade ajourhållningssystemet för byggnader, adresser och lägenheter inte att ha någon avgörande svårighet att bedöma för vilka fastigheter lägenhetsregistret är upplagt. När en kommun skall ajourhålla byggnads- och adressregistret, som den gör redan i dag, kommer man att se även i vilka delar lägenhetsregistret skall ajourhållas.

Ajourhållning av lägenhetsregistret skall ske löpande och nya lägenheter registreras senast när dessa är färdiga för inflyttning. Det är viktigt att här påpeka att uppgifterna som behövs för folkbokföringen måste finnas när flyttningsanmälan kommer in till skatteförvaltningen. Det gäller uppgifter som lägenhetsnummer, belägenhetsadress och byggnadsnummer. För ajourhållningen av övriga uppgifter kan kommunen ge fastighetsägarna skäligen råd om när det gäller att lämna uppgifter. Detta får dock inte leda till att ajourhållningen onödigtvis fördröjs.

4 Folkbokföring på lägenhet

Enligt 6 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), som än så länge endast gäller för provområdena, skall en person som är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter folkbokföras också på lägenhet.

Sedan folkbokföring på lägenhet infördes i provområdena har i Gävle ca 18 procent av dem som flyttat till flerbostadshus inte kunnat placeras i lägenhet. I Högalid är andelen något högre, ca 20 procent. Provverksamheten pekar på att andelen personer som är placerade i lägenhet successivt kommer att sjunka och på några års sikt göra folkbokföringen oanvändbar som grund för registerbaserad hushållsstatistik, även om det i uppläggningsen skulle gå att nå en acceptabel täckning, om inte mycket stora resurser sätts in för att utreda lägenhetsbeteckningar i den löpande flyttningshanteringen.

Provområde	Gävle kommun	Högalids församling (Stockholms kommun)
Antal personer som åsatts lägenhetsnummer med ledning av uppgifterna från fastighetsägarna	29 566	19 468
Andel av boende i flerbostadshus	ca 70 procent	ca 68 procent

Figur 4. Boende i flerbostadshus i provområdena.

4.1 Provverksamheten

4.1.1 Inflyttande som inte uppgett lägenhetsnummer

Efter det folkbokföring på lägenhet infördes i provområdena har ca 18 procent av dem som flyttade till flerbostadshus i Gävle inte kunnat placeras i lägenhet. I Högalid är andelen något högre, ca 20 procent.

Det ansågs viktigt att klarlägga skälen till att åtskilliga personer inte lämnat uppgift om lägenhetsnummer vid inflyttning. RSV gjorde därför en enkät till ett urval av de personer som flyttat till bostad i flerbostadshus i Gävle och Högalid under provperioden. Enkäten tillställdes dem som inte uppgett sitt lägenhetsnummer i flyttning-anmälan och som inte heller besvarat den förfrågan de fått. Svaren kunde lämnas anonymt via ett portofritt svarskuvert. Svar inkom från 24 procent av dem som kunde nås med enkäten, en anmärkningsvärd låg svarsfrekvens. Resultatet bedömdes emellertid som gott mot bakgrund av de svarande underlåtit att besvara en tidigare förfrågan. Ca 2,5 procent av försändelserna kom i retur med uppgift att adressaten var okänd eller hade flyttat. Detta var en överraskande hög siffra eftersom utskicket avsåg personer som nyligen anmält flyttning. Svaren fördelade sig på följande sätt:

• Ej fått någon förfrågan	8 %
• Vet inte vilket nummer lägenheten har	22 %
• Anser inte att skattemyndigheten har med att göra vilken lägenhet jag bor i	15 %
• Har inte haft tid att svara men om jag blev tillfrågad per telefon skulle jag svara	20 %
• Annat skäl	36 %

De som angav annat skäl skrev antingen sitt lägenhetsnummer på enkätsvaret eller uppgav att de nyligen hade besvarat den förfrågan de fått. Utredningen utvisar att okunskap är ett vanligt skäl till att inflyttande inte lämnar uppgift om lägenhetsnummer.

4.1.2 Utredning av lägenhetsnummer vid flyttning

Man kan förutsätta att ca en halv miljon flyttningärenden som avser inflyttning i flerbostadshus årligen kommer att handläggas i hela landet. Ärendena innefattar ca 650 000 personer. 70 procent av anmälningarna kan antas innehålla korrekta uppgift om lägenhetsnummer. I övriga fall (ca 150 000 ärenden) skulle personerna först folkbokföras på en obekräftad lägenhet. Därefter sänds en förfrågan ut. När svar kommer in sker registrering på rätt lägenhet. Svar kan antas komma in på hälften av förfrågningarna. De som inte svarar får ett föreläggande. 45 procent av föreläggandena kan beräknas bli besvarade med en korrekt lägenhetsbeteckning.

Den årliga kostnaden för utredning av lägenhetsbeteckning vid inflyttning enligt ovan kan sålunda – med utgångspunkt i erfarenheterna från provverksamheten – enligt RSV beräknas till ca 13 miljoner kr.

Denna utredningsinsats kan dock inte antas vara tillräcklig för att ge den fullständiga täckning som krävs för att folkbokföringsregistren skall kunna ligga till grund för framställning av hushållsstatistik av önskad kvalitet.

4.2 Kända lägenhetsnummer

Statistikregelgruppens förslag: Lägenhetsnumren görs kända genom att fastighetsägaren omgående skriftligen informerar de boende om fastställda lägenhetsnummer och om förändringar i numreringen samt anslår lägenhetsnumren på väl synlig plats i huset.

För att underlätta för allmänheten att fullgöra sin skyldighet att anmäla lägenhetsnummer skall anmälan om lägenhetsnummer få ske muntligen till skattemyndigheten.

Provet har utvisat att en registerbaserad lösning för framtida folk- och bostadsräkningar inte kan genomföras utan stabila och kända lägenhetsnummer. Hur lägenhetsbeteckningar görs stabila har behandlats i avsnittet 3.6.2.

Det är väsentligt för att folkbokföring på lägenhet skall fungera att de boende på ett enkelt sätt kan få kännedom om fastställda lägenhetsnummer. Som tidigare nämnts innebär det stora problem för skattemyndigheterna om de som flyttar inte lämnar uppgift om lägenhetsnummer. Ett sätt att förenkla för de boende att få del av uppgiften är att numren anslås i huset. Ett sådant system har använts i Finland under många år, se bilaga 3. Det är också vanligt förekommande här i landet att lägenhetsnumren finns på eller i direkt anslutning till lägenhetsdörrarna.

Enligt Statistikregelgruppen är det för folkbokföringen så väsentligt att numren på ett enkelt sätt blir kända att det bör införas ett krav på att lägenhetsnumren anslås på väl synlig plats i huset. Något krav på att numren just skall anslås på lägenhetsdörren bör dock inte uppställas. Det bör också vara möjligt att anslå numren på annat sätt i anslutning till entrén, t.ex. på en informationstavla. I sådant fall måste det vara möjligt för den enskilde att hänföra uppgiften om lägenhetsnummer till den lägenhet han bor i. Informationstavlan bör således innehålla uppgift om såväl hyresgästen som lägenhetsnumret.

Framför allt under uppläggningsen kan det komma att ta tid innan fastighetsägarna hinner anslå fastställda lägenhetsnummer i huset. Det krävs därför att de boende även på annat sätt kan få kännedom om fastställda lägenhetsbeteckningar. Statistikregelgruppen föreslår därför

att fastighetsägaren skriftligen informerar de boende i huset om fastställda lägenhetsnummer så snart det kan ske. Denna tidsrymd bör helst inte överstiga en vecka. Det bör gälla såväl i uppläggningsen som fortlöpande vid t.ex. tecknande av kontrakt med nyinflyttade. Att de boende snabbt får besked om lägenhetsnummer är dock särskilt viktigt under uppläggningsen av folkbokföringen på lägenhet.

En annan fråga är hur befintliga hyreskontrakt m.m. skall behandlas. Enligt arbetsgruppens mening skulle det innebära allt för stora kostnader för fastighetsägarna att ändra alla kontrakt. Något behov av en sådan åtgärd torde inte heller föreligga under förutsättning att informations-skyldigheten följs.

Statistikregelgruppen anser att bestämmelsen har sin naturliga plats i lägenhetsregisterlagen och bör införas där.

Skyldigheten att anmäla flyttning enligt 25 och 26 §§ folkbokföringslagen (1991:481) skall fullgöras skriftligt. Med anledning av att hela 20% av de som tillfrågats i RSV:s enkät uppgett att de skulle ha svarat om de tillfrågats per telefon om sitt lägenhetsnummer föreslår Statistikregelgruppen att undantag från skriftlig form skall göras beträffande uppgift om lägenhetsnummer för att möjliggöra muntlig komplettering. Sådan komplettering kan bli aktuell såväl i uppläggningsen som i den löpande hanteringen av flyttningsanmälningar. Den föreslagna ändringen innebär en förenkling för allmänheten som kan antas att leda till att folkbokföringen på lägenhet får en högre kvalitet.

5 Genomförande av FoB

5.1 Tidsplan

En registerbaserad FoB förutsätter ett beslut om uppläggning i hela landet med slutligt variabelinnehåll och lagreglering av uppläggningsplanerna. Efter ett riksdagsbeslut har uppläggningsplanerna bedömts kunna starta efter ytterligare cirka ett halvårs förberedelser. Planerna för själva genomförandet på riksnivå har under provverksamheten fått justeras vid ett antal tillfällen.

Statistikregelgruppen har i avsnittet 3.5.4 föreslagit att Lantmäteriverket ges i uppdrag att i samråd med Posten Sverige AB, RSV och Svenska Kommunförbundet ta fram en tidsplan för uppläggningsplanerna av belägenhetsadresser i hela landet.

Räkningen skall enligt nu gällande planer genomföras med måttidpunkt den 31 december 2005.

Ungefärliga hållpunkter i avseende på tiden framgår av den förenklade tidsplanen på nästa sida.

Figur 5 finns endast i den tryckta upplagan.

Figur 5. Tidsplan för FoB 2005.

5.2 Statistisk bearbetning

Det har redan sagts att styrkan och nyttan av FoB är att få en bred genomlysning av många olika företeelser i samhället vid en och samma tidpunkt (jfr avsnittet 1.2). Den statistik som tas fram med uppgifter från FoB skall i första hand ge underlag för planering och beslut hos riksdag och regering samt statliga och kommunala myndigheter. Den utgör en del av underlaget för Sveriges bidrag till internationell statistik. Räkningarna skall vidare ge allmän information till samhällsdebatten och forskningen. Statistiken ger också information till enskilda organisationer och företag m.fl.

De uppgifter som hämtas in genom FoB kompletterar det underlag som erhålls genom annan löpande samhällsstatistik, särskilda utredningar, mer eller mindre regelbundna urvalsundersökningar m.m. Särskilt inhämtade uppgifter eller uppgifter från befintliga administrativa register har i ökande omfattning kommit att ersätta uppgifter från FoB. Även uppgifter till FoB har mer och mer kommit att hämtas ur befintliga register och i mindre omfattning direkt från allmänheten.

Uppgifterna täcker många statistiska områden, såsom folkmängd, sysselsättning, yrkesverksamhet, inkomst, utbildning, bostadslägenheter, bostadshushåll och boende. Detta beskrivs i "Recommendations for the 2000 Censuses of Population and Housing in the ECE region" från United Nations Economic Commission for Europe och Statistical Office of the European Communities.

FoB 2005 kommer enligt Statistikregelgruppens förslag att genomföras med mättidpunkt den 31 december 2005. Det innebär att hushålls och boendestatistiken kommer att presenteras under första halvåret 2006. Även utbildningsstatistiken planeras att publiceras vid denna tidpunkt. Lägenhets- och yrkesstatistik planeras till hösten 2006, medan sysselsättnings- och inkomststatistiken kommer att publiceras under första halvåret 2007. De olika redovisningstidpunkterna beror på den fördröjning som finns i de administrativa processer där registerbaserna skapas.

Statistikredovisningen från FoB:en inom dessa områden skall ses som ett komplement till ordinarie statistikproduktion som sker årligen från inblandade registerbaser.

5.3 Författningsreglering

Statistikregelgruppens förslag: En särskild lag om folk- och bostadsräkning skall finnas som anger de generella villkoren. Den skall gälla vid varje kommande räkningstillfälle.

Behov av reglering

Tidigare FoB:ar har reglerats genom en lag och en förordning som har gällt vid varje räkning. Exempel härpå är lagen (1989:329) om en folk- och bostadsräkning år 1990. Lagen innehåller föreskrifter om

- genomförandet,
- information till de uppgiftspliktiga,
- uppgiftsplikt avseende personuppgifter,
- uppgiftsplikt avseende bostadsuppgifter,
- uppgiftsplikt avseende fastighetsuppgifter,
- insamlingsförfarandet,
- anmaningar,
- viten m.m.,
- registeruppgifter,
- bevarande,
- register för kvalitetkontroll,
- användning av andra uppgifter,
- hänsyn till de uppgiftsskyldiga.

Tidigare tog FoB-lagstiftningen primärt syfte på skyldigheten för den enskilde att lämna uppgifter. Med en registerbaserad FoB krävs framför allt lagstiftning för den behandling av personuppgifter från olika register som räkningen innebär. Lagregleringen kring FoB kan därmed sägas ha bytt karaktär.

Utgångspunkter för regleringen

Eftersom framtidens FoB:ar kommer att utföras på ett likartat sätt, bör de bygga på en stabil lagstiftning. Inför varje FoB bör regeringen utfärda en förordning med närmare föreskrifter om behandlingen och informationen till allmänheten. Statistikregelgruppen har inte funnit det meningsfullt att redan nu presentera förslag till en sådan förordning

eftersom de förhållanden som den kommer att reglera förändras över tiden på ett sätt som gruppen inte nu kan överblicka.

En ny FoB-lag måste omfatta ändamålet med folk- och bostadsräkning. I den tidigare nämnda lagen inför FoB 90 angavs ändamålet till framställning av statistik "för samhällsplanering, forskning och allmän information". Detta ändamål bör även fortsättningsvis gälla. Rätten att behandla uppgifter bör vara lika strikt knuten till ändamålet som tidigare.

Registerbaserad FoB bygger på sambearbetning av uppgifter ur lägenhetsregistret och folkbokföringsregister samt statistikregister hos SCB, t.ex. yrkesregistret. En tydligt reglering bör finnas beträffande vilka personliga uppgifter som får behandlas om enskilda vid en FoB. Regeringen bör föreskriva från vilka register uppgifterna får hämtas in. En till lagen anslutande förordning bör reglera, förutom vilka register uppgifterna får hämtas, även vad uppgifterna skall avse och vilka uppgifter som kan skapas med ledning av andra uppgifter, s.k. härledda variabler.

FoB skall genomföras med beaktande av skyddet för den enskildas personliga integritet. Detta är en central utgångspunkt för hela processen med en folk- och bostadsräkning. Därför bör det också finnas ett uttryckligt stadgande om detta i lagen. Bestämmelsen har sin motsvarighet i statistiklagstiftningen.

Det är av hänsyn till enskilda av stor vikt att det samtidigt klargörs hur ofta den sambearbetningsprocess får utföras som FoB innebär. Statistikregelgruppen anser att vart femte år, som hittills gällt för räkningarna, är ett lämpligt intervall. Det innebär att en FoB inte kan genomföras med kortare mellanrum utan att den grundläggande lagen ändras genom riksdagsbeslut.

SCB, som genomför FoB, blir personuppgiftsansvarig för behandlingen. Också detta är en oförändrad ordning i jämförelse med vad som gällt tidigare, då SCB varit registeransvarig för FoB enligt datalagen (1973:289).

Lagen föreslås helt ersätta personuppgiftslagen (1998:204) när det gäller regler kring behandlingen av personuppgifter. Det är en klar fördel med att ha alla bestämmelser som skall tillämpas vid en FoB samlade på ett ställe. Alla villkor i personuppgiftslagen för behandlingen regleras därmed i FoB-lagen. Dessa villkor gäller bl.a. *rätten till information* (jfr 26 § personuppgiftslagen och artikel 12 i det s.k. dataskyddsdirektivet), *rättelse* (jfr 28 § personuppgiftslagen och artikel 12 b och c i dataskyddsdirektivet), *säkerheten vid behandling* (jfr 30, 31 och 32 §§ personuppgiftslagen och artikel 17.1 och 17.2 i dataskyddsdirektivet) samt *skadestånd* (jfr 48 § personuppgiftslagen).

Det är mycket viktigt med information till allmänheten om räkningarna och dess syfte. Sådan information har tidigare kunnat

lämnas i skriftlig form i samband med att FoB-blanketterna sänts ut till hushåll och fastighetsägare. Eftersom denna informationsväg saknas vid registerbaserad FoB, måste informationsbehovet lösas på annat sätt. Ett lämpligt sätt att informera allmänheten kan vara annonsering i dagspressen och att hänvisa till möjligheten till ytterligare information via Internet. Informationen skall omfatta en beskrivning av ändamålet med FoB, att SCB är personuppgiftsansvarig och viss övrig information som den enskilde behöver känna till för att ta till vara sina rättigheter.

Slutligen bör noteras att de bestämmelser i folkbokföringsförfattningarna som behandlas i avsnittet 1.3 och som nu gäller endast i provområdena, bör sättas i kraft i hela landet.

6 Konsekvenser av förslagen

Reformen att i framtiden genomföra registerbaserade folk- och bostadsräkningar omfattar en rad åtgärder som är nödvändiga förutsättningar för själva räkningen. Exempel på dessa åtgärder är att

- bestämma belägenhetsadresser i kommunerna,
- införa lägenhetsnummer i flerbostadshus, och
- inrätta ett lägenhetsregister vid Lantmäteriverket.

Åtgärderna medför kostnadskonsekvenser för de inblandade. Preciserade kostnadsuppskattningar är över huvud taget vanskligt att åstadkomma. Den begränsade tid som stått till gruppens förfogande har inte heller medgivit någon grundligare analys. I det följande ges en summarisk beskrivning av olika moment där det är tydligt att kostnader uppkommer för olika parter.

För flertalet av landets *kommuner* uppkommer kostnader för att sätta belägenhetsadresser. Svenska Kommunförbundet har beräknat de återstående kostnaderna för kommunernas arbete med resterande uppläggning av adresser till 250–300 miljoner kr. Härtill kommer kostnader för framtida ajourföring av lägenhetsregistret. Kostnaderna för ajourföringen är starkt avhängigt de kvalitetskrav som kommer att ställas. Frågan har berörts i avsnittet 3.5.4.

Lantmäteriverket skall administrera en mängd åtgärder under uppläggningsarbetet. Verket skall också göra vissa åtgärder under uppläggningsarbetet, t.ex. att bestämma lägenhetsnummer. För uppläggningsarbetet har särskilda anslagsmedel anvisats.

Lägenhetsregistret måste ajourföras på samma sätt som fastighetsdatasystemet/fastighetsregistret. För framtida ajourföring har inga medel anvisats.

Riksskatteverket får en samordnande roll med utveckling av rutiner m.m. för uppläggningsarbetet. Medel är avsatta för uppläggningsarbetet.

Skattemyndigheterna handlägger införande av folkbokföring på lägenhet. Medel är avsatta för uppläggningsarbetet. För den framtida folkbokföringen på lägenhet är medel inte anvisade.

Fastighetsägarna kommer att få kostnader för skyltning av lägenhetsnummer och information till de boende. Detta gäller naturligtvis även förvaltare m.fl. med en motsvarande roll. Utredningsarbetet har utvisat att en stor majoritet av fastighetsägarna har högst 10 lägenheter och ofta ingen numrering av lägenheterna. I ytterligare led inträder kostnader för administrativa åtgärder.

Härtill kommer kostnader för uppgiftslämnandet under uppläggningsen och för den framtida ajourföringen.

På plussidan kommer staten i första hand men även kommunerna att göra stora besparingar till följd av riksdagens beslut att genomföra registerbaserad FoB. Den FoB som genomfördes 1990 kostade totalt ca 250 miljoner kr, varav staten stod för 150 miljoner kr och kommunerna för 100 miljoner kr. Uppgiftslämnandet för hushåll och fastighetsägare minskar också när väl uppbyggnaden av lägenhetsregistret är klart. Ytterligare en fördel är att samhället bör få ett bättre underlag för planering, forskning och information i den statistik som framställs. Folkbokföringen på lägenhet ger uppenbara vinster i den precision som detta innebär. Lägenhetsnumret kommer med all sannolikhet att på sikt ge effektivitetsvinster utöver det rent statistiska i form av säkrare posthantering, förbättrade förutsättningar för räddningstjänst och hemtjänst m.fl.

För att få en bättre överblick av effekterna av den nya reformen vore det rimligt att göra en analys i syfte att få en samlad samhällsekonomisk kostnads- och intäktsbild. Beträktelseperioden för en sådan analys bör lämpligen vara en "FoB-cykel", dvs. en femårsperiod.

7 Författningskommentar

7.1 Lag om folk- och bostadsräkning

1 §

Paragrafen innehåller en bestämning av ändamålet med folk- och bostadsräkning (FoB). Ändamålet är identiskt med det som finns i den särskilda lagstiftning som tidigare tagits fram inför varje FoB. I bestämmelsen klargörs att en FoB får genomföras högst vart femte år.

2 §

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför FoB och är därmed personuppgiftsansvarig för behandlingen. Också detta är en oförändrad ordning i jämförelse med vad som gällt tidigare, då SCB varit registeransvarig enligt datalagen (1973:289).

Regeringen föreskriver enligt andra stycket om vilka uppgifter som skall behandlas vid varje FoB. Regeringen skall också föreskriva när behandlingen skall ske och vilken tid uppgifterna skall avse. Även om lagen skall gälla generellt vid kommande FoB:ar, medför förändrade förutsättningar att regeringen måste besluta en ny förordning inför varje FoB.

3 §

I första stycket anges att lagen gäller i stället för personuppgiftslagen (1998:204) beträffande behandling av personuppgifter. Alla villkor för behandlingen regleras därmed i lagen.

I andra stycket hänvisas till personuppgiftslagen när det gäller beteckningar som förekommer i personuppgiftslagen.

4 §

I första stycket anges den från integritetssynpunkt viktiga bestämmelsen att behandling av personuppgifter endast får ske för FoB-ändamålet. Bestämmelsen motsvarar den i tidigare FoB-lagar förekommande bestämmelsen att de genom den allmänna folk- och bostadsräkningen

insamlade uppgifterna inte får användas för andra ändamål än det särskilt angivna (se 1 §).

Av andra stycket framgår att FoB skall genomföras med beaktande av skyddet för den enskildas personliga integritet. Bestämmelsen har sin motsvarighet i statistiklagstiftningen.

I tredje stycket finns en hänvisning till det skydd mot utlämnande av uppgifter som sekretesslagens regler innebär. Det är i första hand den s.k. statistiksekretessen enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) som här åsyftas. Den är så utformad att den ger ett i princip absolut sekretesskydd.

5 §

En registerbaserad FoB bygger på sambearbetning av uppgifter ur flera olika register, nämligen lägenhetsregistret, befolkningsregister samt statistikregister hos SCB. I 5 § förtecknas vilka personliga uppgifter som får behandlas om enskilda vid en FoB.

Regeringen föreskriver enligt andra stycket från vilka register uppgifterna får hämtas in. En till lagen anslutande förordning (jfr. 2 §) bör reglera, förutom vilka register uppgifterna får hämtas från, även vad uppgifterna skall avse och vilka uppgifter som kan skapas med ledning av andra uppgifter, s.k. härledda uppgifter/variabler.

6 §

I FoB ingår sedan lång tid vissa uppgifter om hushållens boende. Uppgifterna härrör i stor utsträckning från FoB-blanketter till fastighetsägare, men skall i framtiden finnas i lägenhetsregistret. Bestämmelserna i denna paragraf reglerar rätten att hämta in och bearbeta uppgifter från lägenhetsregistret. Hänvisning ges till lägenhetsregisterlagen.

7 §

Information skall lämnas till allmänheten om FoB och dess syfte. Sådan information har tidigare lämnats i skriftlig form i samband med att FoB-blanketter sänts ut till hushåll och fastighetsägare. Eftersom denna informationsväg saknas vid en registerbaserad FoB, måste informationsbehovet lösas på annat sätt. Ett lämpligt sätt att informera allmänheten kan vara annonsering i dagspressen och att hänvisa till möjligheten till ytterligare information via Internet. Informationen skall omfatta en beskrivning av ändamålet med FoB, att SCB är personuppgiftsansvarig och viss övrig information som den enskilde behöver känna till för att ta till vara sina rättigheter.

8–12 och 14 §

I dessa paragrafer finns föreskrifter som bygger på motsvarande bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204).

Bestämmelsen i 8 § reglerar rätten till information och motsvarar 26 § personuppgiftslagen och artikel 12 i det s.k. dataskyddsdirektivet. Det är alltså de s.k. § 10-utdragen enligt datalagen (1973:289) som det är fråga om här. I fjärde punkten anges i enlighet med bestämmelser i personuppgiftslagen att uppgift skall lämnas om till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut. Ändamålet med FoB och reglerna om den s.k. statistiksekretessen innebär dock att sådant utlämnande i princip inte förekommer. Det är därmed tveksamt om informationsskyldigheten i denna punkt över huvud taget kommer att aktualiseras.

Bestämmelserna om rättelse i 9 § motsvarar 28 § personuppgiftslagen och har samma innebörd som artikel 12 b och c i dataskyddsdirektivet. Den registrerades begäran om korrigerering eller underrättelse till tredje man kan framställas formlöst till Statistiska centralbyrån. Det räcker med att det av begäran framgår att den registrerade är missnöjd med behandlingen i något visst avseende och vill att korrigerering skall vidtas. Statistiska centralbyrån avgör efter utredning om den aktuella personuppgiften skall rättas, blockeras eller utplånas.

Bestämmelserna i 10, 11 och 12 §§ motsvarar 30, 31 och 32 §§ personuppgiftslagen och reglerar säkerheten vid behandling. Därvid skall 11 § ha samma innebörd som artikel 17.1 och 17.2 i dataskyddsdirektivet.

I 12 § fastslås att tillsynsmyndigheten (Datainspektionen) i enskilda fall kan bestämma vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas.

Bestämmelserna i 14 § motsvarar 48 § personuppgiftslagen och innehåller sådana specialbestämmelser om skadestånd som tar över reglerna i skadeståndslagen (1972:297).

13 §

Paragrafen behandlar överklagande av Statistiska centralbyråns beslut. Beslut om rätten till information enligt 8 § och om rättelse enligt 9 § bör sålunda kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten.

7.2 Lag om lägenhetsregister

1 §

Här anges lagens tillämpningsområde som innebär att det skall finnas ett lägenhetsregister. Registret förs med automatiserad behandling. Bestämmelsen motsvarar i sak 1 § i den gällande lägenhetsregisterlagen (1995:1537).

2 §

I paragrafen definieras vissa begrepp som används i lagen. Betydelsen av *bostadslägenhet* och *fastighetsägare* är oförändrad i jämförelse med gällande lägenhetsregisterlag.

I andra stycket hänvisas till personuppgiftslagen när det gäller beteckningar som också förekommer där. Det gäller t.ex. personuppgift och personuppgiftsansvarig. Det kan noteras att till skillnad från vad som föreslagits beträffande lagen om folk- och bostadsräkning, skall personuppgiftslagen (1998:204) tillämpas vid sidan av lägenhetsregisterlagen.

3 §

Ändamålen för behandlingen i lägenhetsregistret anges i denna paragraf. Punkterna 1 och 2 – folkbokföring och framställning av statistik – är identiska med ändamålen i den gällande lägenhetsregisterlagen (2 §).

Punkten 3 innebär en inskränkning och ett förtydligande av det nu gällande ändamålet *resursfördelning samt planering, uppföljning, utvärdering av boende, byggande och kommunikationer*.

Punkterna 4 och 5 innebär en utvidgning som skall ge möjlighet att lämna ut uppgifter som avser det egna fastighetsinnehavet ur lägenhetsregistret till fastighetsägare eller förvaltare för deras administrativa användning. Statistikregelgruppen förespråkar i avsnittet 3.6.2 att fastighetsägarna ges möjlighet att lägga upp – och senare även uppdatera – de egna förvaltningssystemen med hjälp av lägenhetsregistret. Detta kan ses som en ytterligare åtgärd för att göra lägenhetsnumren stabila.

Ändamålen för lägenhetsregistret är vidare än ändamålet för registret med uppgifter från FoB 90. I andra stycket anges därför en ändamålsbegränsning för de uppgifter som vid uppläggnings hämtas in från FoB 90. De får bara användas för de ändamål som avses i första stycket punkterna 2 och 3. Motiven härför utvecklas i avsnittet 3.3. En motsvarande bestämmelse finns nu i lägenhetsregisterförordningen men bör i stället finnas i den grundläggande ändamålsregleringen i lag.

4 §

Ansvarsfrågorna behandlas utförligt i avsnittet 3.1. Slutsatsen är att Lantmäteriverket skall vara personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen (1998:204) för lägenhetsregistret.

5 §

Registerinnehållet behandlas i denna paragraf, vilket innebär att innehållets övergripande struktur lyfts upp i lag mot att tidigare ha reglerats i förordning. Det är särskilt viktigt att den uppgiftsskyldighet som läggs på kommun och fastighetsägare utgår från en tydlig reglering av innehållet. En uppdelning har skett under de fem huvudrubrikerna *bostadslägenhet, entré, byggnad, ägare och fastighet*.

I andra stycket anges att regeringen eller den myndighet regeringen föreskriver (Lantmäteriverket) meddelar närmare föreskrifter om innehållet i registret. Regleringen bör ske genom en anslutande förordning och innehålla närmare specifikation av innehållet med t.ex. underliggande variabler.

6 §

Paragrafen reglerar rätten att hämta in vissa uppgifter från fastighetsregistret vid Lantmäteriverket och FoB 90-registret. I övrigt är inhämtandet av uppgifter reglerat genom uppgiftsskyldighet för kommunen och fastighetsägaren.

7 §

I denna paragraf regleras kommunens skyldighet att fastställa belägenhetsadresser för varje entré. Frågor om adressättning behandlas i avsnittet 3.5 med underavsnitt.

8 §

Här återfinns bestämmelserna om kommunens skyldighet att fastställa ett lägenhetsnummer för varje lägenhet enligt fastställd standard. Lägenhetsnumren behandlas i avsnittet 3.6 med underavsnitt.

Fastighetsägaren skall enligt bestämmelserna i andra stycket omgående underrättas om beslut som avser lägenhetsnummer.

9 §

Kommunen skall registrera uppgifter om belägenhetsadress och lägenhetsnummer i lägenhetsregistret. Vidare skall kommunen ajourhålla huvuddelen av uppgifterna i lägenhetsregistret. Det innebär att kommunen löpande skall föra in ändringar och kompletteringar av registeruppgifterna. Kommunens ajourhållning av lägenhetsregistret behandlas i avsnitten 3.4.3 samt 3.8 med underavsnitt.

10 §

Paragrafen behandlar fastighetsägarnas uppgiftsplikt i förhållande till kommunen. Fastighetsägaren skall lämna de uppgifter som kommunen behöver för att fastställa lägenhetsnummer samt de uppgifter som kommunen skall ajourföra. Enligt Statistikregelgruppens förslag får kommunen ansvar för ajourföringen av huvuddelen av uppgifterna i lägenhetsregistret när det är upplagt. Fastighetsägaren blir därvid kommunens viktigaste informationslämnare.

11 §

Lägenhetsnumren skall göras kända för de boende i huset genom att fastighetsägaren skriftligen informerar om fastställda lägenhetsnummer så snart det kan ske. Denna tidsrymd bör helst inte överstiga en vecka. Det bör gälla såväl i uppläggnings- som fortlöpande vid t.ex. tecknande av kontrakt med nyinflyttade. Att de boende snabbt får besked om lägenhetsnummer är särskilt viktigt under uppläggnings- och folkbokföringsperioden på lägenhet. Fastighetsägaren skall därför enligt denna paragraf omgående skriftligen informera de boende om av kommunen fastställda lägenhetsnummer och om förändringar i numreringen. Detta behandlas i avsnittet 4.2.

Enligt andra stycket skall fastighetsägaren anslå lägenhetsnumren på väl synlig plats i huset. Om lägenhetsnumren anbringas på respektive lägenhetsdörr behövs därutöver inte någon skyltning.

12 §

I lagen görs en åtskillnad mellan direktåtkomst och övriga former för utlämnande i elektronisk form. *Direktåtkomst* regleras i 13 §. Förevarande paragraf tar sikte på övriga former för utlämnande i elektronisk form. Det är framför allt kommunerna som skall få sådan tillgång till lägenhetsregistrets uppgifter, men då endast de uppgifter som avser kommunen. Åtkomst i elektronisk form är för övrigt en förutsättning för att kommunerna skall kunna sköta ajourföringen.

Regeringen får i övrigt medge att uppgifter i lägenhetsregistret lämnas ut på upptagning för automatiserad behandling även till annan. I en anslutande lägenhetsregisterförordning bör sålunda utlämnande till bl.a. folkbokföringen regleras. Utlämnande får ske endast för ändamål som anges i 3 §.

13 §

Paragrafen innehåller vissa begränsningar när det gäller direktåtkomst till uppgifter i registret. *Direktåtkomst* innebär att den som använder registret på egen hand kan söka i detta och få svar på frågor, dock utan att själv kunna bearbeta eller på annat sätt påverka innehållet. Användaren ställer frågor och får svar och kan ställa ytterligare frågor med anledning av svaren.

Regeringen skall avgöra huruvida direktåtkomst skall medges och prövningen får göras endast mot bakgrund av ändamålsbestämmelserna i 3 § 1–3. Direktåtkomst kan alltså inte medges för fastighetsägares förvaltning etc.

Det bör understrykas att offentlighetsprincipen i tryckfrihetsförordningen inte innebär någon skyldighet att medge direktåtkomst.

14 §

Paragrafen innehåller vissa begränsningar vid behandlingar av urval och bearbetningar av uppgifter.

Urval och bearbetningar innebär att någon eller några uppgifter (parametrar) används för att få fram ett begränsat innehåll ur en större mängd information. I behandlingen kan ingå att den åtkomna informationen på olika sätt sambearbetas med andra uppgifter. Eftersom registret är rikstäckande och av det skälet särskilt känsligt bör uppgifter om namn och personnummer inte få ingå i behandlingen utan särskilt stöd i lag. Den restriktiva åtkomstmöjligheten enligt 12 och 13 §§ innebär att bestämmelserna endast träffar kommunerna och Lantmäteriverket.

15 §

Om fastighetsägaren inte fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt 10 § eller informationsskyldighet enligt 11 § får kommunen förelägga denne att lämna uppgiften eller att fullgöra skyldigheten.

Har ett föreläggande enligt första stycket meddelats någon i egenskap av ägare till viss fastighet eller byggnad och äganderätten övergår till annan, gäller föreläggandet i stället mot denne.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite om det finns anledning att anta att det annars inte följs.

16 §

Paragrafen behandlar överklagande av myndighets beslut. Beslut som meddelats enligt lagen eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av lagen får sålunda överklagas till allmän förvaltningsdomstol, förutom beslut om lägenhetsnummer och om vite. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

17 och 18 §§

De personuppgifter som kan förekomma i lägenhetsregistret kan förutsättas komma från fastighetsregistret. I fråga om skadestånd eller rättelse av personuppgift i lägenhetsregistret bör därför tillämpas skadestånds- eller rättelsebestämmelserna i den föreslagna lagen (2000:000) om fastighetsregister.

19 §

Av paragrafen framgår att Lantmäteriverket har rätt att ta ut avgifter för tillhandahållande av uppgifter ur lägenhetsregistret. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av regeln med samma innebörd i den föreslagna lagen om fastighetsregister. Den innebär givetvis inte någon inskränkning i Lantmäteriverkets skyldighet att i likhet med andra myndigheter på stället tillhandahålla allmänna handlingar utan avgift när ett utlämnande har begärts med stöd av offentlighetsprincipen.

Vidare anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (Lantmäteriverket) får meddela föreskrifter om avgifter. Det gäller alltså andra avgifter än sådana som tas ut för tillhandahållande av utskriften som har begärts med stöd av offentlighetsprincipen.

Uppgifter som behövs för FoB skall lämnas utan kostnad enligt tidigare principbeslut.

20 §

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Lantmäteriverket) får meddela närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen.

7.3 Lag om uppläggningsregister m.m.

1 §

Den s.k. uppläggningsregister är lagens tillämpningsområde. Med uppläggningsregister avses uppläggningsregister av lägenhetsregistret enligt lagen (2001:000) om lägenhetsregister och införande av folkbokföring på lägenhet. I uppläggningsregister ingår uppföljning och kvalitetssäkring inför FoB, framför allt för SCB. Med hänsyn till integritetsaspekterna skall centralbyråns arbete genomföras med riktmärket att så få uppgifter som möjligt skall behandlas för att ändå erhålla ett godtagbart resultat.

2 §

En myndighet som deltar i uppläggningsen får behandla personuppgifter för uppläggningsen.

Enligt andra stycket meddelar regeringen närmare föreskrifter om behandlingen. Dessa ges lämpligen i en anslutande förordning.

3 §

De myndigheter som ingår i uppläggningsen blir personuppgiftsansvariga enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling myndigheten utför. Också detta är en oförändrad ordning i jämförelse med vad som gällt för behandlingen av personuppgifter under provverksamheten.

4 §

Det är mycket viktigt med information till allmänheten om uppläggningsen. Informationen skall omfatta ändamålet med uppläggningsen och vilka uppgifter behandlingen avser. Vid kommunikation med den enskilde i samband med uppgiftsinsamlingen bör skriftlig information lämnas. Ett lämpligt sätt att informera allmänheten kan också vara via Internet.

5 §

Uppläggningsen innebär en rad speciallösningar i jämförelse med vad som senare avses gälla. Detta behandlas i avsnittet 3.7. I denna paragraf klargörs att lägenhetsnummer enligt 8 § lagen (2001:000) om lägenhetsregister under uppläggningsen skall fastställas av Lantmäteriverket i stället för av kommunen.

6 §

Frågan om hur den adressättning som återstår skall slutföras behandlas i avsnittet 3.5.3. I paragrafen klargörs att belägenhetsadresser skall finnas i samtliga kommuner senast den 30 juni 2002.

Enligt andra stycket får regeringen närmare föreskriva när adressättningen i en viss kommun skall vara slutförd. Det är naturligt att den tidsplan som närmare beskrivs i texten konkretiseras genom föreskrifter i en förordning om uppläggningsen.

Av tredje stycket framgår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får medge undantag från adressättnings-skyldigheten. För detta krävs synnerliga skäl, t.ex. att fastigheten är belägen i ett fritidsområde. I sådant fall får i stället registreras en adress från ett lokalt folkbokföringsregister eller annan källa. Möjligheten att använda alternativa adresser utvecklas i avsnittet 3.5.4.

7 §

Fastighetsägaren skall under uppläggningslämningen lämna de uppgifter till Lantmäteriverket som behövs för att fastställa lägenhetsnummer samt de uppgifter som inte kan hämtas in från fastighetsregistret vid Lantmäteriverket. Regeringen får meddela närmare föreskrifter om uppgiftslämnandet.

I andra stycket hänvisas till bestämmelserna om fastighetsägarens skyldigheter beträffande lägenhetsnummer.

8 §

Paragrafen tar sikte på olika former för utlämnande på upptagning för automatiserad behandling. De myndigheter som deltar i uppläggningslämningen måste få tillgång till uppgifter i elektronisk form. Kommunen skall på motsvarande sätt ha tillgång till de uppgifter som berör dem.

9 §

Uppläggningslämningen styrs av ett pressat tidsschema, där det är viktigt att alla uppgifter verkligen kommer in i tid. Om fastighetsägaren inte fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt 7 § får Lantmäteriverket därför förelägga denne att lämna uppgiften eller att fullgöra skyldigheten.

Har ett föreläggande enligt första stycket meddelats någon i egenskap av ägare till viss fastighet eller byggnad och äganderätten övergår till annan, gäller föreläggandet i stället mot denne.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite om det finns anledning att anta att det annars inte följs.

10 §

Frågor om att döma ut vite som har förelagts enligt 9 § tredje stycket prövas av den länsrätt inom vars domkrets uppgiftsskyldigheten skall fullgöras. Detta är en nödvändig avvikelse från viteslagen, vars huvudregel annars innebär att länsrätten i Gävleborgs län skulle få handlägga samtliga vitesmål.

11 §

Paragrafen behandlar överklagande av myndighets beslut. Beslut som meddelats enligt lagen eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av lagen får sålunda överklagas till allmän förvaltningsdomstol, förutom beslut om vite. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

12 och 13 §§

I fråga om skadestånd eller rättelse av personuppgift i lägenhetsregistret bör som huvudregel hänvisning ske till personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om skadestånd eller rättelse av personuppgift i lägenhetsregistret som kommer från fastighetsregistret i lägenhetsregistret bör skadestånds- eller rättelsebestämmelserna i den föreslagna lagen (2000:000) om fastighetsregister tillämpas.

14 §

Personuppgifter som behandlas för uppläggningsbör – på samma sätt som gällde under provverksamheten – gallras senast när uppgifterna inte längre behövs för sitt ändamål.

15 §

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Lantmäteriverket) får meddela närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen.

Det behöver t.ex. närmare anges i vilken form uppgifter skall få lämnas (papper, upptagning för automatiserad behandling eller över Internet).

Bilaga 1

Bilaga 1 finns endast i den tryckta upplagan.

Bilaga 2

Folk- och bostadsräkningar - en historisk översikt

1 Utvecklingen i Sverige

Tillförlitliga uppgifter om Sveriges befolkning finns från mitten av 1700-talet. År 1749 gjordes den första riksomfattande folkräkningen då det s.k. Tabellverket tillkom. Underlag för Tabellverket erhöles ur kyrkobokföringen. Prästerskapet fick i uppgift att fylla i tryckta blanketter om dels befolkningsförändringarna, dvs. födda, döpta, vigda, dödfödda, döda och begravda fördelade efter kön, ålder och dödsorsaker, dels antalet församlingsmedlemmar av olika kön, ålder och stånd. Sammandrag gjordes årligen för församlingar, prosterier, konsistorier, län, stift och slutligen för hela riket. Uppgifterna om folkmängden samlades till en början in vart tredje år och senare vart femte år. För befolkningsstatistiken inrättades år 1756 en självständig statistisk myndighet, den s.k. Tabellkommissionen. I slutet av 1700-talet och början av 1800-talet minskade emellertid intresset för befolkningsstatistiken och verksamheten stagnerade.

Vid mitten av 1800-talet tillsattes en kommitté med uppgift dels att dra upp riktlinjerna för den officiella statistikens utformning, dels att utforma planer för ett statistiskt ämbetsverk. År 1858 bildades Statistiska centralbyrån som fick ansvaret för bl.a. befolkningsstatistiken. Samma år föreskrevs också i en kungörelse att folkräkningar skulle äga rum vart femte år.

2 Folkräkningar under 1900-talets första hälft

I tabellverket ingick redan från början en kombinerad statistik över stånd och "villkor", dvs. yrke och annan sysselsättning. 1910 års folkräkning och de följande fram till 1960 byggde i hög grad på en bearbetning av utdrag ur församlingsböckerna och från 1950 av ett särskilt exemplar av mantalslängden. I samband med mantalsskrivningen inhämtades uppgifter om bl.a. yrken. Bearbetningar av självdeklarationsuppgifter har också genomförts i syfte att förbättra kvaliteten på uppgifterna. Statistik över befolkningen fördelad efter näringsgren har varit grundläggande för redovisningen.

I 1935/36 års folkräkning började man komplettera befolkningsstatistiken med speciell uppgiftsinsamling och då inhämtades uppgifter om arbetslösheten. År 1945 skedde ytterligare en utveckling då det för första gången presenterades en redovisning av de förvärvsarbetande efter var arbetsplatsen var belägen.

Bostadsräkningar infördes först på kommunala initiativ bl.a. i Stockholm och Göteborg under senare delen av 1800-talet. Den första statliga bostadsräkningen utfördes 1912–1914 av Socialstyrelsen, som genomförde mer omfattande bostadsräkningar även åren 1920, 1933 och 1939. Räkningarna avsåg dock i regel ett urval av tätorter och endast undantagsvis vissa landsbygdsområden. Den första bostadsräkningen som omfattade hela landet genomfördes 1945 av Socialstyrelsen. År 1955 inställdes dock folkräkningen av ekonomiska skäl.

3 Samordnade folk- och bostadsräkningar

Den första samordnade folk- och bostadsräkningen (FoB) skedde år 1960. Det var också den första datoriserade räkningen. Allmänheten fick endast en särskild FoB-blankett att fylla i. De förvärvsarbetande klassificerades genom avgränsning av en mätvecka (2–8 oktober) för dem som utförde inkomstgivande arbete motsvarande minst en halv normal arbetstid. Näringsgrensredovisningen skedde i högre grad än tidigare på basis av i förväg uppgjorda register. Yrkes- och hushållsstatistiken utvecklades med enhetliga klassificeringsprinciper. Utbildningsuppgifter avseende avlagda högre examina bearbetades och redovisades dessutom för ett urval av befolkningen.

Från 1960 har FoB:arna utvecklats innehålls- och kvalitetsmässigt, bl.a. genom användarnas krav och datorteknikens möjligheter. Detta har medfört att användningsområdena vidgats till att omfatta mer än ett snävt folk- och bostadsräkningsperspektiv. Räkningarna har genomförts med femårsintervall efter vissa principer. Genomförandet av räkningarna

har från och med 1970 i hög grad präglats dels av vad som i vid bemärkelse kan benämnas samhällsplanerarnas krav på framför allt sysselsättnings-, pendlings-, hushålls- och bostadsdata, dels av att materialet redovisats för kommuner och delar av dessa. Det bör dock noteras att den utbyggda årliga löpande befolkningsstatistik som produceras av SCB sedan 1967 successivt har tagit över en väsentlig del av folkräkningarnas ursprungliga ändamål – att belysa befolkningsstrukturen.

3.1 Sambearbetningar och integritetsdebatt

Fram till och med 1970 samlades uppgifterna från allmänheten in av fastighetsägarna och vidarebefordrades till kommunerna som efter rättning skickade blanketterna till SCB. 1970 års FoB var omfattande med uppgifter om bl.a. utbildning. Det var vid denna räkning som den första stora integritetsdebatten uppkom. Debatten handlade först om insamlingsförfarandet, där man motsatte sig att fastighetsägare i flerbostadshus kunde läsa blanketterna och på så sätt få otillbörlig information om hyresgästerna.

Efter hand kom debatten också att handla om sambearbetningar och dess risker för integritetsintrång, liksom riskerna för att ADB-baserade uppgifter skulle komma i oriktiga händer.

Efter integritetsdebatten 1970 har antalet frågor begränsats på blanketterna vid FoB 75, FoB 80, FoB 85 och FoB 90. FoB-uppgifter har i växande omfattning kommit att hämtas in från olika administrativa register. Vid FoB 80 inhämtades bostadsdata i form av de uppgifter som under hösten 1980 tagits in till 1981 års allmänna fastighetstaxering. I FoB 85 inhämtades vissa sysselsättningsdata från de kontrolluppgifter för arbetstagare som arbetsgivare lämnar till skattemyndigheterna. Tanken hade då uppkommit på att göra en folk- och bostadsräkning utan frågeformulär. En sådan skulle helt bygga på sambearbetningar av uppgifter i befintliga register.

3.2 Utredningar under senare år

Såväl FoB 80 och FoB 85 som FoB 90 föregicks av omfattande utredningar som direkt eller indirekt gällde behoven av FoB-uppgifter i landet.

FoB-utredningen

Kommittén med uppdrag att utreda frågan om behovet av framtida folk- och bostadsräkningar (FoB-utredningen) redovisade i betänkandet Förslag till undersökning om hushåll, bostäder och sysselsättning 1980 (SOU 1978:79) en omfattande kartläggning och analys av användningen av FoB-uppgifter.

FoB-utredningen föreslog att beteckningen folk- och bostadsräkning i framtiden borde ersättas med beteckningen hushålls-, bostads- och sysselsättningsundersökning (HBS). En sådan undersökning år 1980 (HBS 80) skulle omfatta dels en sysselsättningsdel, dels en hushålls- och bostadsdel. Sysselsättnings- och pendlingsstatistik skulle tas fram med hjälp av tillkommande uppgifter på de anställdas kontrolluppgifter samt uppgifter från centrala företagsregistret, inkomstregistret och registret över totalbefolkningen. Hushålls- och bostadsstatistik skulle framställas med uppgifter dels från en frågeblankett till allmänheten, dels från den allmänna fastighetstaxeringen år 1981. Yrkes- och utbildningsuppgifter skulle inte innefattas i HBS 80. Vid riksdagsbehandlingen beslöts att FoB 80 skulle genomföras på traditionellt sätt, dock med en samordnad uppgiftsinsamling med Allmänna fastighetstaxeringen 1981 när det gällde fastighets- och lägenhetsuppgifter.

FOBALT-utredningen

SCB utförde på uppdrag av regeringen en utredning om alternativa metoder för framtida folk- och bostadsräkningar (FOBALT). En genomgång av behoven av statistisk information inom vissa berörda områden redovisades i januari 1983 i en huvudrapport och en detaljrapport, båda med titeln Nya metoder för folk- och bostadsräkningar.

I FOBALT lämnades bl.a. förslag till registerlösningar för framtida FoB:ar. Härför skulle man använda nya eller utbyggda register över sysselsättning och pendling, hushåll och bostadsbyggnader samt yrken och utbildning. Sysselsättnings- och pendlingsregistret skulle bygga på arbetsgivarnas kontrolluppgifter för anställda och det centrala företagsregistret. Hushålls- och bostadsbyggnadsregister skulle sammanställas med uppgifter som inhämtades med frågeblanketter till allmänheten i en begränsad FoB 85. På längre sikt skulle inrättande av ett byggnads- och lägenhetsregister och folkbokföring på lägenhet utredas. Yrkesregistret skulle sammanställas av uppgifter från inkomst-anmälningarna till sjukförsäkringssystemet. Utbildningsregistret skulle

skapas genom sambearbetning av de individregister som användes för den löpande utbildningsstatistiken.

Statistik med varierande frekvens för de olika områdena skulle framställas från de olika registren. Enligt förslaget skulle registeruppgifterna ställas samman vart femte år till en sammanhållen databas som i princip skulle motsvara de traditionella FoB:arna.

FOBALT-förslaget mötte häftig kritik. Den inriktades främst farhågorna att datateknik skulle användas för att kontrollera medborgarna och att sambearbetningar av administrativa register skulle underlätta sådana kontroller. Regeringen beslöt att inte gå vidare med förslaget. Inför FoB 85 inrättades dock ett sysselsättnings- och pendlingsregister som användes vid FoB:en. Därigenom förenklades uppgiftslämnandet från allmänheten.

FoB-kommissionerna

I betänkandet Folk- och bostadsräkningar i framtiden (SOU 1988:43) konstaterade FoB 85-kommissionen att framtida helt registerbaserade FoB:ar skulle förutsätta dels tillgång till ett yrkesregister och ett byggnadsregister med lägenhetsuppgifter, dels folkbokföring på lägenhet. Ett byggnadsregister med lägenhetsuppgifter skulle underlätta insamlingen av uppgifter för flera ändamål och undanröja dubbelarbete för såväl uppgiftslämnare som mottagare, vilket bedömdes ge besparingar inom de olika verksamheterna.

FoB 90-kommissionen drog slutsatsen att det under överskådlig framtid skulle föreligga beaktansvärda behov av sådana uppgifter och sådan statistik som erhålls genom FoB:ar. Kommissionen föreslog dock i betänkandet Folk- och bostadsräkning år 1990 och i framtiden (SOU 1993:41) att FoB:ar av dittills traditionell inriktning och omfattning inte skulle genomföras oftare än vart tionde år. Det ansågs inte heller finnas några möjligheter att helt ersätta de uppgifter som samlats in på frågeblanketter med uppgifter från befintliga register. Om det under perioderna mellan traditionella FoB:ar skulle uppkomma behov av aktualisering med nya FoB-uppgifter, ansåg kommissionen, att det skulle finnas möjligheter att med begränsade insatser framställa statistik av liknande karaktär.

FoB 90 genomfördes enligt samma modell som FoB 85. Insamlingen av utbildningsuppgifter bildade dock grunden för en uppbyggnad av registret över befolkningens utbildning, som därefter uppdateras med andra källor.

Lägenhetsregisterutredningen och HUSAR

Kritik mot FoB 90-kommissionens förslag framfördes främst beträffande statistiken om hushåll och om yrke, som endast kunde erhållas genom FoB. Regeringen uppdrog därför åt SCB att i samarbete med Centralnämnden för fastighetsdata (CFD) och Riksskatteverket (RSV) utreda möjligheterna att förbättra hushållsstatistiken med hjälp av registerdata. Uppdraget redovisades den 30 juni 1994 i en rapport "Utredning angående förbättrad hushållsstatistik med hjälp av lägenhetsidentiteter i folkbokföringen". Det föreslogs att ett lägenhetsregister skulle inrättas och lägenhetsidentitet införas i folkbokföringen. Hushållsstatistik skulle därefter kunna tas fram med hjälp av uppgifter från lägenhetsregistret, från folkbokföringen och från andra relevanta källor.

Flertalet remissinstanser välkomnade en registerbaserad lösning. Regeringen beslöt därför i maj 1995 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag till reglering m.m. för att möjliggöra framtagning av hushållsstatistik med hjälp av registerdata. Arbetsgruppen, som antog namnet HUSAR, överlämnade sitt betänkande Lägenhetsdata (SOU 1995:74) i juli 1995. I betänkandet lämnades förslag till lagreglering dels av ett rikstäckande lägenhetsregister, dels av en provverksamhet för att utröna vilket av två givna alternativ som borde användas för den riksomfattande uppgiftsinsamlingen.

4 Yrkesregister

Regeringen gav i december 1994 (dnr Fi1994/1307) SCB i uppdrag att utreda förutsättningarna för och bedriva försöksverksamhet inför upprättandet av ett individbaserat yrkesregister. Detta skulle ske med hjälp av data insamlade via arbetsgivarnas kontrolluppgifter. Som underlag för beslutet fanns en promemoria upprättad i juli 1994 inom Finansdepartementet, Statistisk yrkesinformation – förslag till uppbyggnad av ett administrativt yrkesregister.

Syftet med ett yrkesregister är att ersätta den insamling av yrkesuppgifter som tidigare skett från enskilda i samband med FoB. Dessa uppgifter finns inte i något befintligt register. Insamlingen måste därför ske på något annat sätt. Ett yrkesregister skall tillgodose myndigheters, organisationers, forskningens m.fl. krav på relevanta data. Yrkesuppgifter används för bl.a. planering inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och socialförsäkringarna, utbildningsplanering, samhällsplanering samt yrkesmedicinsk och samhällsvetenskaplig forskning.

Uppgift om yrke är också en viktig variabel i arbetet för ökad jämställdhet mellan könen.

SCB framhöll vid redovisningen av uppdraget i mars 1996 (dnr Fi1996/1847) att vissa förutsättningar ändrats och att riktlinjerna för ett yrkesregister därför borde ses över.

Genom ett nytt regeringsbeslut i oktober 1996 (dnr Fi1996/1847) fick SCB i uppdrag att mer förutsättningslöst utreda olika alternativa metoder för att bygga upp ett yrkesregister. Kostnader för uppbyggnad och drift för de olika alternativen skulle redovisas och förslag till finansiering skulle lämnas.

I en rapport den 2 februari 1998 till regeringen framhöll SCB i huvudsak följande. Behovet av ett yrkesregister på individnivå med minst en yrkesuppgift per förvärvsarbete person är väl styrkt. Yrkesredovisning behövs i en mängd olika statistikgrenar och det är rationellt att täcka dessa behov med hjälp av ett yrkesregister. Man bör dock inte skapa en ny primärkälla för att samla in yrkesuppgifter. I stället kan befintliga uppgifter utnyttjas och kompletterande insamlingar göras om alla förvärvsarbete i åldern 16–64 år. Yrkesuppgifter för anställda bör i första hand hämtas från underlaget till den officiella lönestatistiken. De yrkesuppgifter som inte kan tas in från olika register bör hämtas in direkt från företagen.

Regeringen föreslog i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) att 2 milj kr skulle anslås till SCB för att påbörja uppbyggnaden av ett yrkesregister på det sätt som SCB hade förordat. Det alternativet ansågs vara det enda rimliga och ekonomiskt möjliga. Förslaget innebär att man skall utnyttja befintliga yrkesuppgifter i lönestatistiken och komplettera dessa med enkätinsamling av yrkesuppgifter från de ca 110 000 småföretag som inte ingår i lönestatistiken. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249).

Statistikregelgruppen, som hade fått uppdraget att ta fram förslag till den rättsliga regleringen av ett yrkesregister, framhöll i en delrapport den 3 juni 1999 att det inte finns skäl att införa särregler för behandlingen utöver personuppgiftslagens regler. Arbetsgruppen ansåg dock att bestämmelserna i statistiklagen om uppgiftsskyldighet för näringsidkare, stiftelser m.fl. beträffande den officiella statistiken borde kompletteras och ändras så att uppgiftsskyldigheten kommer att omfatta även uppgift om yrke. Enligt Statistikregelgruppens mening borde bestämmelsen, med en redaktionell ändring, utformas så att uppgiftsskyldigheten skall gälla sysselsättning, löner och yrken i fråga om anställda.

Remissbehandlingen utvisade att en majoritet av de remissinstanser som yttrat sig över SCB:s förslag förordar ett yrkesregister. Statistikregelgruppens förslag godtogs av flertalet remissinstanser.

En remiss lämnades till Lagrådet den 9 september 1999. I propositionen 1999/2000:8 Yrkesregister m.m. föreslog regeringen lagstiftning som gör det möjligt att inrätta ett yrkesregister. Uppgiftsskyldigheten i 4 och 5 §§ lagen (1992:889) om den officiella statistiken, som avser näringsidkare samt stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet, ändras så att uppgiftsskyldigheten gäller flertalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken. Riksdagen har sedermera beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 1999/2000:FiU9, rskr. 1999/2000:48). Ändringen i statistiklagen infördes den 1 januari 2000 genom SFS 1999:1046.

Bilaga 3

Internationell utblick

Allmänt

2000/2001 är ett internationellt folkräkningsår då i princip alla länder i världen genomför folk- och bostadsräkning (FoB). United Nations Statistical Commission har utfärdat rekommendationer för hur räkningen skall genomföras i världens länder. För respektive världsdel har därefter en anpassning av dessa rekommendationer skett till lokala förhållanden och efterfrågan.

Olika metoder kan användas för att genomföra FoB. Vissa länder använder postenkät, men de allra flesta är hänvisade till att använda folkräknare som besöker hushållen. Varje folkräknare har då ett 100-tal hushåll att besöka under en räkningsvecka. Antingen delas blanketten ut, fylls i av uppgiftslämnaren och skickas in per post eller så genomför folkräknaren en intervju vid räkningstillfället och fyller därvid i blanketten.

Sverige och de övriga länderna i Europa har i Economic Commission for Europe (ECE) överenskommit om rekommendationer för Europas länder. Av dessa rekommendationer framgår vilka metoder som bör användas för att genomföra folkräkningen, vilka variabler som bör samlas in samt hur dessa skall definieras och klassificeras. Även en tabellplan finns med i rekommendationerna. Det är dessa tabeller som ECE senare vill ha ifyllda och inskickade från respektive medlemsland.

I EU/Eurostat har de 15 medlemsländernas statistikbyråer överenskommit om "guidelines" för innehåll och genomförande i form av "gentlemens agreement" (EU/Eurostat: Guidelines and table programme for the Community programme of population and housing censuses in 2001, Eurostat, Methods and nomenclatures, 1999 edition, Theme 3). Dessa riktlinjer baseras på ECE:s rekommendationer men innehåller fler

detaljer, bl.a. för mättidpunkt och för klassificering, för att åstadkomma önskvärd harmonisering. Eurocensus 2001 genomförs någon gång mellan 1 januari och 31 maj år 2001. Ett 40-tal tabeller har tagits fram. Dessa tabeller skall fyllas i och lämnas in senast den 30 juni 2003.

Sverige har i olika sammanhang meddelat EU att den svenska folkräkningen är framflyttad till år 2005. Endast ett 20-tal tabeller kommer att kunna fyllas i med redan etablerad registerbaserad statistik. Resterande tabeller, som innehåller lägenhets-, boende-, hushålls- och yrkesuppgifter, kommer att lämnas obesvarade.

De nordiska länderna

I Danmark och Finland genomförs sedan länge helt registerbaserade räkningar. I övriga Norden, liksom i Sverige, har räkningen hitintills genomförts som en kombination av utnyttjande av administrativa register och blanketter till allmänhet och fastighetsägare.

Danmark

Byggnings- och boligsregistret (BBR) lades upp 1977 i samband med en allmän fastighetstaxering och folk- och bostadsräkning. Lagstiftningen riktades till kommunerna. BBR innehåller endast egenskaper. Registret skall spegla verkligheten oavsett laglighet. Driften sker på 4–5 kommunala datacentraler. BBR omfattar inte ägare. Det finns dock ett kommunalt taxeringsregister (ESR) med ägare och taxeringsenhet ("eiendom"). ESR innehåller även eiendomsadress, ägarlägenheter och skattefria eiendomar. Kommunen förfogar genom BBR och ESR över tre informationsnivåer, nämligen

- Eiendomsnivå (taxeringsenhet),
- Byggnadsnivå (byggnad),
- Leilighetsnivå (lägenhet).

Kraven på byggnadssnivån är kopplade till användningen. Om byggnaden innehåller en bostad är det ett absolut krav att den skall vara registrerad. Kraven är lägre om den innehåller enbart rörelselokaler. Kvaliteten är därför i praktiken låg på uppgifter om dessa byggnader.

Statens centrala personregister (CPR) inrättades 1967 och består av tre delar, nämligen

- Person(befolknings)register (CPR),
- Bolig(lägenhets)register (CPR),

- Vej(väg)register (CPR) med kod och namn på vägar/gator med boende.

Kopplingarna mellan det danska systemets olika delar har varit ett problem. Det danska systemet kännetecknas av instabila nycklar. Man använder objektens beteckningar även som en teknisk nyckel och tvingades 1989 inrätta ett kryssreferensregister (korsreferens). Man förbereder en övergång till stabila tekniska identiteter som skall användas i databaserna.

Byggstenarna i det danska beteckningssättet är

- Kommun (K),
- Vejkode (V),
- Hus (H),
- Etage (E),
- Side (S).

Kommunkod är en treställig kod som har varit mycket stabil. Det finns 275 kommuner.

Vejkode kommer från vejregister inom CPR.

Hus eller husnummer är vad vi i Sverige kallar adressnummer och kan innehålla littera, t.ex. husnummer 12A på Nørregade. *Bygingsnummer* är ett löpnummer inom fastighet på samma sätt som i Sverige. Som byggnadsadress registreras ett av husnumren (adressnumren). Den skall vara representativ och normalt väljs den första mot gatan i en riktning. Enhetsadressen blir unik genom vejkode. *Lägenhetsbeteckning* bygger på adressen och bygingsnummer används inte i den. Någon historik registreras inte på lägenhetsbeteckningen. Det har hittills inte funnits någon teknisk identitet för lägenhet men det är på väg att införas. Folkbokföringsregistret innehåller en boplatsdel. Man är tvingad att registrera vad som uppges i flyttningsanmälan. En markering och felavisering sker till BBR.

Det sker inget samarbete mellan Posten och BBR men sambandet vejkode och postnummer finns. Vejkode 113–119 motsvarar t.ex. postnummer 4000. 120–137 motsvarar 4400. Postadressens vejnamn har en motsvarighet i lägenhetsbeteckningens vejkode. Ibland byter vägen kod vid kommungräns men det finns ett samarbete mellan kommunerna vid ajourföringen av vejregistret. Postnumret motsvarar till viss del kommunkoder. Postadressens husnummer, etage och side har direkt motsvarighet i BBR:s lägenhetsbeteckning.

Avisering sker från ESR till BBR. Eiendomsadress överensstämmer inte med BBR-adressen.

Kommunerna är skyldiga att ajourföra BBR. Någon frivillig utvidgning finns inte i dag. Kommunen har endast tillgång till det egna registret. Alla medborgare har rätt till BBR-upplysningar, som också kan köpas av vem som helst.

Etage (våningsplan) börjar med bottenplan (stuen) som motsvarar vårt nollplan och betecknas ST. Nästa plan anges med 01, 02 osv. Källarplan eller sutteräng anges som KL för -1, KL2 för -2 osv. Problematiken kring halvtrappor har inte varit något problem. Fastighetsägaren har hittills fått bestämma.

Side (dörr) betecknas med TV (till vänster), MF (mitt för) och TH (till höger). Man kan alternativt ange 01, 02, 03 osv. Reglerna kommer nu att skärpas. Fastighetsägaren har fortfarande huvudrollen men kommunen kan gå in med beslut.

Det finns en skyldighet att skylta vägnamn. Annars är regeln att skyltning skall ske vid avvikelse från huvudregler. Det finns inga enhetliga bestämmelser för hur skyltningen skall utföras. Husnummer (adressnummer) är alltid skyltat på bostadsfastigheter. Rörelselokaler har inga husnummer (adressnummer), något man nu vill ändra på.

Det finns också kommunala befolkningsregister i vilka kommunerna administrerar flyttningar. Kyrkan administrerar födselar och dödsfall m.m. i folkbokföringen.

Fastighetsskatten, som baseras på bl.a. uppgifter ur BBR, går till kommunen. Registerkvaliteten varierar mellan kommunerna. Fastighetstaxering sker varje år, då registerutdrag (ejermeddelse) med de uppgifter som är relevanta för taxeringen (endast värdefaktorer) automatiskt sänds ut till fastighetsägarna. Registerutdrag tillställs den nya ägaren vid ägarskifte. Det är inte tillåtet att sambearbeta taxeringsregistret med BBR.

Specialproblem

Uppvärmning – där ajourföringen har blivit problematisk till följd av bl.a. bygglovsliberalisering. Tillstånd för solvärme ges av staten och detta aviseras till BBR. Men upplysningen används bara som kontroll och förs inte in automatiskt,

Hiss – som ajourförs på byggningsnivå (ja/nej) men man eftersträvar uppgång och ger möjlighet genom den nya datamodellen,

Specialbostad – som hanteras utifrån ytterdörren till bostaden från etageplanet. Kommer man in till specialbostäderna via en gemensam

entré, registreras en lägenhet med många rum. Annars blir det många lägenheter.

Finland

Finland har som andra land i världen övergått till att gör folk- och bostadsräkningar helt registerbaserade. Övergången har varit mycket lyckad. Redan 1985 års jämförelseundersökning visade att det var fullt möjligt att göra helt jämförbar folkräkningsstatistik med hjälp av registeruppgifter. Kvalitetsundersökningen bekräftade detta och gav också flera idéer om hur de registerbaserade folkräkningsuppgifterna ytterligare kunde förbättras.

1981 startade en långsiktig uppläggning av en helt registerbaserad FoB. 1985 års folkräkning genomfördes som en kombination av blankett och register. Detta blev den första räkningen där uppgifter om byggnader, bostäder och boende helt baserades på register. För detta ändamål används Byggnads- och lägenhetsregistret (BLR) och Centrala befolkningsregistret (CBR).

Huvudman för CBR är Befolkningsregistercentralen. Registret innehåller 7,1 milj personer, varav 5,2 milj är fast bosatta i Finland, ca. 300 000 boende utomlands och ca 1,6 milj är avlidna. Inga lokala register förekommer. CBR innehåller endast några fastighetsuppgifter (fastighetskod och fastighetsägare med adressuppgifter). Lantmäteristyrelsen (lantmäterimyndigheterna) ajourför fastighetsdata samt kontrollerar att byggnaderna är placerade på rätt fastighet. Registret innehåller i dag 2,6 milj byggnader, varav 1,1 milj är bostadsbyggnader och ca 2,4 milj lägenheter.

Befolkningsregistercentralen är också huvudman för BLR. I det centrala registret finns uppgifter om byggnader, bostäder, fritidshus och verksamhetslokaler samlade.

Vid FoB 90 genomfördes en helt registerbaserad räkning där sysselsättning och yrke sammankopplades med hushåll och boende.

Uppläggnings

Man hade i Finland sedan gammalt en lägenhetsnumrering för lägenheter i flerbostadshus med nummer angivet på lägenhetsdörren. Redan under 1940-talet användes lägenhetsnumret som en adressuppgift i den årliga mantalsskrivningen som pågick fram till 1989.

Fastighetsidentiteten består av kommunkod, stadsdel/by, kvarter, tomtnummer, samt kontrollsiffra. Byggnadsidentiteten består av

fastighetsidentiteten samt ett byggnadsnummer. Lägenhetsidentiteten består av byggnadsidentitet samt ett lägenhetsnummer. Lägenhetsnumret består oftast av en bokstav för trappuppgång samt ett löpnummer.

I exemplet **B999u** betecknar

- **B** port/entré för ett visst gatunummer,
- **999** fastighetsägarens numrering, och
- **u** ett littera som används för sammanslagna och delade lägenheter.

Ansvar för beteckningen ligger hos kommunen. Beteckningen är inte värdebärande men entydig. Småhus med en bostad har ingen lägenhetsbeteckning. Märkningen på dörrar skall vara tydlig. Det finns en standard som Finska kommunförbundet tagit fram och i lokala kommunala ordningsstadgor föreskrivs om skyldigheten att skylta. Lägenhetsidentiteten anslås på dörr och i trapphus. Lägenhetsbeteckningen ingår alltid i postadressen.

Folkbokföringen har anor som sträcker sig tillbaka till 1500-talet. Finland har tillämpat folkbokföring på lägenhet sedan 1969. Registret byggdes upp på ADB under 1971. För närvarande finns ca. 7,1 milj. personer i registret. 1986 förändrades CBR till att bli en databas med direktåtkomst från alla registerbyråer. Man beslutade en engångslag för uppläggnings i samband med folk- och bostadsräkningen 1980. Planeringen skedde 1979–1980 och databasen och registret var klart våren 1983. I det utskick som gjordes fanns byggnads- och lägenhetsbeteckning.

Statistikcentralen utförde det praktiska i samband med uppläggnings. I kommunerna engagerades 2 000 personer under en tid av 3–4 månader. Befolkningsregistercentralen har driften och det övergripande ansvaret som myndighet för befolkningsdata och byggnadsdata.

BLR upprättades med utgångspunkt i FoB 80 och är inte kopplat till fastighetstaxeringsregistret. Vid FoB 80 samlades uppgifter om byggnaden och lägenheten in. Kopplingen individ – lägenhet fanns redan i folkbokföringen. 1983 levererades ett magnetband med byggnads- och lägenhetsuppgifter från Statistikcentralen till Befolkningsregistercentralen.

Registret innehåller för närvarande ca. 1,9 milj. byggnader och ca. 2,2 milj. lägenheter. Viss övertäckning och dubbelräkning förekommer. Kvaliteten kommer att förbättras när elektroniskt utbyte av uppgifter blir möjligt med fastighetstaxeringsregistret.

Ajourföringen

All ajourföring sker hos respektive registerbyrå i landets 59 häraden. Posten är inte inblandad i flyttningsanmälan. Kommunerna ajourför byggnadsdata och magistraten befolkningsdata. Lantmäteristyrelsen ajourför fastighetsdata och kontrollerar fastigheter och byggnader.

Underlaget för ajourföring är byggprojektanmälan och periodiska kontroller. Årligen anmäls ett stort antal transaktioner innehållande korrigeringar och kompletteringar. Varje månad skickas alla beviljade bygglov under föregående månad till Befolkningsregistercentralen för registrering. Lägenhetsnummer inrapporteras i detta skede av byggherren.

Adresstavning kontrolleras av systemet vid registrering. Systemet kontrollerar också att lägenhetsidentitet finns, men däremot inte om lägenheten är tom vid inflyttning. Inga kontroller av registerbasen finns inlagda, utan alla kontrollistor måste specialbeställas av registerbyrån. Mindre försök pågår med lokala kopior av registret som bl.a. kan användas för kontroll av folkbokföringen.

Årligen ställs 1 milj. frågor till byggnadsregistret. 270 av 452 kommuner meddelar ändringar på maskinspråk, diskett eller on-line.

Folkbokföringen sker genom de lokala registerbyråerna. Flyttningsanmälan skall inom tre dagar efter flyttning lämnas till fastighetsägaren, som inom en vecka skall vidarebefordra anmälan till registerbyrån. Innan dess kompletterar fastighetsägaren flyttningsanmälan med byggnads- och lägenhetsidentiteter. Den 1 juni 1994 ändrades lagen så att flyttningsanmälan kan skickas direkt till registerbyrån.

Ajourföring av flyttning görs från blanketter eller via telefon-uppgifter. Våren 2000 övergår Posten och Befolkningsregistercentralen till en gemensam ajourföring av flyttningsanmälningarna med gemensamt

- telefonnummer, samt gemensamt
- blankett,
- PC-inmatningsprogram, och
- anslutning över Internet för medborgarna.

Lantmäterimyndigheten svarar för fastighets- och byggnadsbeteckning och kommunen för lägenhetsbeteckningen. Författningsstöd för ajourhållningen finns i folkbokföringslagen, där det också föreskrivs att kommunen har skyldighet att meddela en adress.

Folkbokföringen förs i samma databas som byggnads- och lägenhetsregister. Fastighetsregistermyndigheten ajourför byggnad. Byggnadsbeteckningen är nyckeln mellan fastighetsregistret och byggnadsregistret

men också i andra administrativa system. Källan är kommunens byggnadsövervakning.

Statistikkontoret får alla uppgifter varje vecka. Enskilda byggprojektörer får uppgifter två gånger per vecka. Fastighetstaxeringen sex gånger per år. Alla adressändringar lämnas till Pensionsanstalten, Lantmäteriet, Miljöministeriet, Postens adressregister, Teleföretagen, privata sektorn, konsulter samt samhällsplaneringen .

Statistikproduktion

Årlig hushållsstatistik samt statistik över boende har producerats sedan 1985. Statistik för stocken av byggnader och lägenheter har producerats sedan 1987. Vart femte år kommer en samordnad FoB att genomföras, där uppgifter från olika områden kommer att samordnas.

Kostnaden för FoB 80 uppgick till 100 milj. FIM. FoB 90 kostade 10 milj. FIM, varav kontrollundersökningen betingade 4 milj. FIM. Även andra myndigheter än Statistikcentralen kan ha tillgång till registerbaserna för att producera statistik. Det finns f.n. en del kommuner som gör detta. Statistikcentralen arbetar alltmer med mer avancerade analyser som t.ex. vakanskedjor och flödessituationer för bostäder.

Byggnads- och lägenhetsregistret används bl.a. för statistikproduktion av

- bostadsbeståndet,
- boendeförhållanden,
- byggnadsbeståndet och fritidshusen,
- byggnads- och bostadsproduktionen,
- bostadspriser,
- hyresstatistiken,
- hyresundersökningar,
- byggnadskostnadsindex, och
- urvalsundersökningar.

Kvalitet

Vid FoB 90 genomfördes en kvalitetsundersökning för att bl.a. kontrollera antalet felaktiga uppgifter och typen av fel i registren. Dessutom samlades en del uppgifter in som inte fanns i registren.

Kvalitetsundersökningen baserades på ett urval om 20 000 fastigheter, som motsvarade 23 000 byggnader, 45 000 lägenheter samt 96 000 personer. "Sant" värde har inte fastställts, men undersökningen visade

att överensstämmelsen med registerdata var mycket bra. Största problemet är att antalet ”tomma” lägenheter är för stort.

En del uppgifter i lägenhetsregistret, t.ex. värmesystem, blir med tiden föråldrade eftersom det inte finns metoder att uppdatera dessa uppgifter vid förändringar.

Statistikcentralen utförde våren 1998 och 1999 kvalitetsundersökningar angående personernas boendeadress i CBR på ett urval av 11 000 personer. Detta visade för åren 1998 och 1999 att 96,8 procent av adressuppgifterna var helt korrekta. En ny kvalitetsundersökning görs sannolikt i slutet av år 2000.

Andra användningsområden

Registren används bl.a. vid valen, för beskattning, av domstolar, för statistik, av polisförvaltningen, för socialskyddet, för hälsovården, för forskningen och av företagen. Sedan 1991 har uttag från BLR ökat kraftigt. Över 10 milj. byggnads- och lägenhetsuppgifter lämnas ut årligen. Några myndigheter erhåller regelbundet byggnadsdata, nämligen Lantmäteristyrelsen, Miljöministeriet, Statistikcentralen, Statens tekniska forskningsanstalt, Skattestyrelsen och Vägverket.

Registret används t.ex. för kontroll vid utbetalning av socialbidrag och bostadsbidrag. Beslut får inte grunda sig på basis av register utan måste ske direkt med berörd person, men registerinformationen används som indikator om kontroll skall ske.

Problem

En viss övertäckning finns beroende på problem med att få information om ombyggnationer, rivningar och förändringar till lokaler och fritidshus. En viss dubbelräkning av lägenheter finns också beroende på att en och samma lägenhet blivit registrerad under olika lägenhetstyper. Uppdatering av individer och lägenheter har olika eftersläpning som medför problem vid ihopkoppling till bostadsbefolkningen.

Bilaga 4

Gällande författningar

Bilaga 4 finns endast i den tryckta upplagan.